

Temmuz
Aralık
2025

Çetmi

Sesi
Gözü
Kulağı
Nabızı

YIL 28 SAYI 89

*Yolumuz sana,
gönlümüz seninle...*

ÇETMİ HIRDAVAT

**İNŞAAT-ELEKTRİK-SU
BOYA-SULAMA SİSTEMLERİ**

Memiş BOZ H. Hüseyin BOZ
0533 494 81 97 - 0533 482 59 83

**İstiklal, Saraçoğlu Cd.
No:119 E, Karatay/Konya**

çetmi

Sesi
Gözü
Kulağı
Nabızı

ÇETMİ'nin Sesi, Gözü, Kulağı, Nabızı

Temmuz-Aralık 2025

Yıl: 28, Sayı: 89

Çetmililer Eğitim, Kalkınma ve Yardımlaşma Vakfı
Adına Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Mehmet BALCI

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Hasan Ali POLAT

YAYIN KURULU

Hasan Ali POLAT

Hasan KARAÇAM

İbrahim YAZICI

Mustafa CENGİZ

Şahin ÖZEL

Adem TURAN

TEMSİLCİLER

Çetmi | **Ahmet YAZICI**

Anamur | **Orhan CENGİZ**

Karaman | **Mehmet Akif AKKOCA**

Antalya | **Antalya Çetmililer Derneği**

Alanya | **Halis UÇAR**

İzmir | **Ali TOPKARA**

Bursa | **Hüseyin GÖKGÜN**

İstanbul | **Mustafa GÜÇLÜ**

GRAFİK-TASARIM

Hüseyin BAŞ - huseyinbas@gmail.com

WEB SİTESİ

www.cetmililer.com

YAZI ve FOTOĞRAFLARINIZ İÇİN İRTİBAT

cetminin sesi@gmail.com

BAĞIŞ HESABI (IBAN)

Hesap Adı: Çetmililer Eğitim, Kalkınma
ve Yardımlaşma Vakfı

Vakıf Katılım Aziziye Şubesi

TR64 0021 0000 0002 1951 7000 01

ZEKAT HESABI (IBAN)

TR37 0021 0000 0002 1951 7000 02

ADRES

Çaybaşı Mah. Karaman Cad. Mesnevi Ko-
nutları No: 88/106 (Akyurt Market Üzeri)
Meram-KONYA

cetmililer_vakfi@hotmail.com

konya.cetmililer.vakfi@gmail.com

Tel: 0332 351 26 67

- 04** Çetmi'nin Sesi'nden...
Hasan Ali Polat
- 06** Eminamet ve Adalet
Mehmet Balcı
- 09** Çetmi'de Kış
Niğmetullah Uçar
- 10** Ali Özel'e Saygı
- 12** Çetmililer Günü'nün Ardından
Hüseyin Gökgün
- 14** Çetmi'de Kış Günleri
Şükrü Karaca
- 20** Çetmi'de Muradına Erenler
Nurettin Özel
- 28** Biz Gideriz Sen Kal
Şahin Özel
- 31** Gelin Hoş Geldin
- 32** Bir Zamanlar Çetmi'de
Ömer Darcan
- 35** Gelin Oğsama
- 36** Okundu - Çelen Sohbetleri
- 38** Baharda Yapılanlar
Niğmetullah Uçar
- 40** Keçimen Üzüümü
Ramazan Yerlikaya
- 42** Yamaçta Bekleyen
İbrahim Yazıcı
- 45** Gel Gidelim Köyümüze
Halis Yazıcı
- 46** Karıncaların Ahı
Hüseyin Varol
- 48** Abdullah Gökgün İle
Söyleşi
- 52** Hatip Hoca Hikayeleri
Hatip Hoca ve Eşkiyalar
- 54** Aramızdan Ayrılanlar
- 56** Çetmi Çocuk
Ali Tuğrul Akkoca

YouTube'de
Dinle

ÇETMİ'NİN SESİ'NDEN

*Kış hatıralarından düğün geleneklerine, sesli dergi deneyiminden yeni dijital platformumuza;
Çetmi'nin ruhunu hem sayfalarda hem de internette yankılatmaya devam ediyoruz.*

Kıymetli hemşehrilerimiz,

Değerli okurlarımız,

Hasan Ali POLAT

Çetmi'nin Sesi, dopdolu içeriği ve yeni sayısıyla bir kez daha gönül kapılarınızı çalıyor. 2025 yılına veda etmeye hazırlanırken, bu sayımızda rotamızı Çetmi'nin sönmeyen ruhuna; kışın ayazında içimizi ısıtan o kadim dostluklara ve düğünlerimizin neşesine çevirdik. Şükrü Karaca'nın eşsiz anlatımıyla kış hatıralarına yolculuk yapacak; damlarda çınlayan “yuvak” sesini ve odun sobasında kavrulmuş nohudun kokusunu yeniden hissedeceğiz. Nurettin Özel'in anlatımından Çetmi'de düğünlerin nasıl yapıldığını okuyacağız. Kız istemeden kına gecesine, gelin okşamasından gelin sabahına uzanan o uzun yol; adetleriyle, telaşıyla ve sevinciyle bu sayının sıcaklığını hissedeceğiz. Ayrıca kına gecesi, gelin okşaması ve gelin sabahına dair anonim deyişlerin de derlendiği ve bu söz-

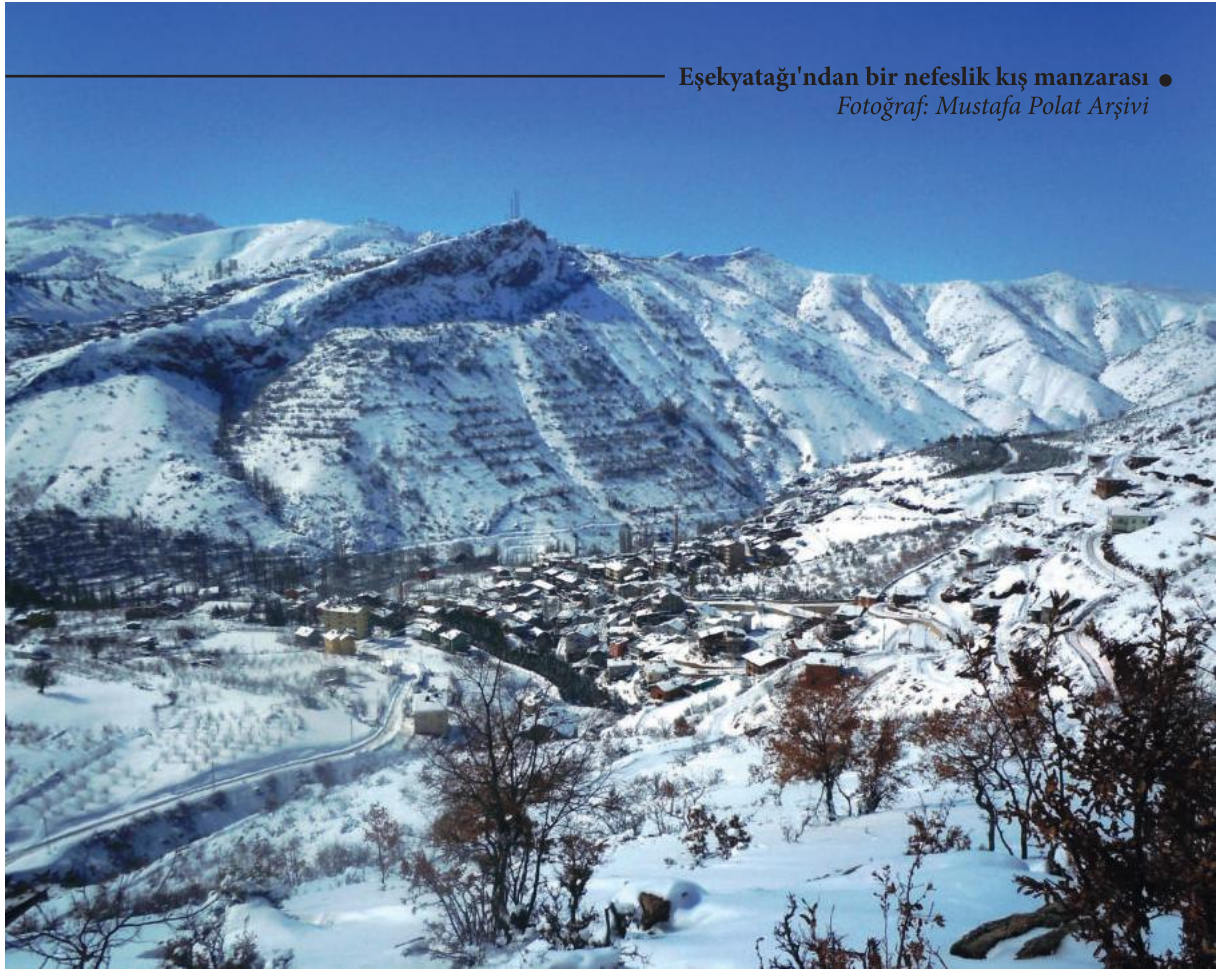
lerin müzikle buluşarak yeniden hayat bulduğunu görecek ve beğeneceğiz... Niğmetullah Uçar'ın kaleminde kıştan çıkarken baharda yapılanları özlemle anacağız... Bunun yanı sıra, birbirinden kıymetli yazarlarımızın gönüllerinden süzülen yazılarla Çetmi'nin sesini hep birlikte duyacağız.

Nihayetinde şadırvanda abdest alan “dedelerimizin cebinden çıkan cevizli üzüm” tadında, samimi ve bizden bir sayı sizleri bekliyor... Geçen sayımızda olduğu gibi bu sayımızda da yazılarımız seslendirildi; “okumaya vakti olmayanlar, bari dinlesinler” diyerek... Bu vesileyle 88. sayımızda olduğu gibi bu sayımızda da desteğini esirgemeyen seslendirme sanatçısı Sayın Nisan Kumru'ya dergimiz adına teşekkür ederiz.

Burada bir duyuruyu daha paylaşmak isteriz: Çetmi'nin Sesi dergisi, Çetmililer Vakfı ve Antalya Çetmililer Derneği'ni aynı çatı altında buluşturan www.cetmililer.com internet sayfamız yayın hayatına başladı; sitemizi takip etmenizi talep ederken, bu sitenin tüm masraflarını üstlenen kıymetli hemşehrimiz Sayın Mustafa Öğüt'e; dergimiz, vakfımız, derneğimiz ve tüm Çetmililer adına gönülden teşekkür ederiz.

Son olarak, bu sayının ortaya çıkmasında emeği olan vakıf yönetimize, yayın kurulumuza, kalemini ve gönlünü bize açan tüm yazarlarımıza ve okurlarımıza teşekkür ediyoruz.

Selam, kelâm ve muhabbetle...

● Eşekyatağı'ndan bir nefeslik kış manzarası ●

Fotoğraf: Mustafa Polat Arşivi

YouTube'de
Dinle

ÇETMİLİLER VAKFI'NDAN...

EMANET ve ADALET

*Kaçınılmaz hesap günü gelmeden önce; üstlendiğimiz her görevin bir emanet,
her kararın bir adalet sınavı olduğunu hatırlamak.*

Mehmet BALCI

Dünyada insan başıboş değildir; bu yüzden hesap gününü unutmamalı... Allah (c.c.) aklı başında hiçbir kulunu sorumsuz yaratmamıştır. Herkesin durumuna ve konumuna göre bir sorumluluğu vardır. Abdullah b. Ömer (r.a.)'ın rivayet ettiği bir hadiste Peygamber Efendimiz (s.a.v.) konuyu şöyle özetlemiştir: **"Hepiniz çobansınız ve hepiniz güttüğünüz sürüden sorumlusunuz. Devlet başkanı bir çobandır ve sürüsünden sorumludur. Erkek, ailesinin çobanıdır ve sürüsünden sorumludur. Kadın, kocasının evinin çobanıdır ve sürüsünden sorumludur. Hizmetçi, efendisinin malının çobanıdır; o da sürüsünden sorumludur. Hepiniz çobansınız, güttüğünüz sürüden sorumlusunuz."** (Buhârî-Müslim)

En üst seviyede ülkeyi yönetme görevini üstlenen devlet başkanlarından, dağdaki çobana ve sokakları temizleyen işçisine kadar herkesin bir sorumluluğu vardır. Herkes yapması gerektiği işin hesabını bir gün Allah'a verecektir. İmam, yani devlet başkanı; idaresi altındaki fertlerin,

inanç ve düşüncesine bakmadan; onların huzur ve mutluluğunu temin için hiçbir mazeretin arkasına sığınmadan adaletle onları yönetme, maddi ve manevi ihtiyaçları için çalışma, haksızlığa uğrayanların hakkını koruma, hakkı ayakta tutmak için bütün gücünü harcama ve sahip olduğu imkânları sonuna kadar kullanma sorumluluğundadır.

Ma'kıl b. Yesâr (r.a.)'ın rivayet ettiği bir hadiste Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurur: **“Cenâb-ı Hakk'ın, yönetici yaptığı bir kimse, yönettiği insanları aldatacak ölürse, Allah Teâlâ ona cennet yüzü göstermez.”** (Buhârî-Müslim) İmam-ı Müslimin diğer bir rivayette de: **“Müslümanların işlerini üstlenip de onlar için çalışıp çabalamayan hiçbir yönetici onlarla birlikte cennete giremez.”** buyurmuştur.

Yöneticiliğin zorluğundan ve sorumluluğun ağırlığından dolayı Efendimiz (s.a.v.), bu görevi layıkıyla yerine getiremeyenlerin pişmanlık yaşayacağını bildirmiş, bu nedenle yöneticilik talep edilmemesini öğütlemiştir. Çünkü yönetici, görevini hakkıyla yapacak niteliklere, bilgiye ve adaletle sahip olmalıdır. Gerekli vasıfları taşımayan bir kimse yönetici olduğunda, ülkenin veya beldenin düzeni bozulur, insanların huzur ve refahı ortadan kalkar.

Hayatın her safhasında örnek almamız gereken Peygamber Efendimiz, idareciliğin zorluğundan ve kıyamet günü karşılaşılabilecek hesabın ağırlığından dolayı Hz. Ebû Zerr (r.a.)'ın: **“Ya Resûlallah, beni falan yere vali tayin etmez misin?”** isteğine **“Ebû Zer! Sen zayıf bir adam-sın. İstedğin görev ise bir emanettir. Bu emaneti ehil olarak alan ve üzerine düşeni yapanlar müstesna, aslında bu görev kıyamet gününde bir rezillik ve pişmanlıktır.”** diye cevap vermiştir. (Müslim)

Resûlullah (s.a.v.), Ebû Zerr'i çok sevmesine ve onun hakkındaki **“Şu gök kubbenin altında Ebû Zerr'den daha doğru sözlü kimse yoktur”** (Tirmizî) buyurmasına rağmen, yöneticiliğin sıkıntılı ve ilahî bir emanet olduğunu bilerek Ebû Zerr'i ve onun gibi şahsiyetleri idarecilik

görevine getirmemiş; emanetin ehil olanlara verilmesini istemiştir. Bununla birlikte, ülkenin ve toplumun menfaati için üstün meziyetlere sahip, bu görevleri hakkıyla yerine getirebilecek niteliklere sahip olduğu tespit edilen kimselerin de bu sorumluluktan kaçmalarının doğru olmadığı bildirilmiştir.

Değerli dostlar, geniş anlamda devlet başkanlığı, bakanlık, valilik, belediye başkanlığı gibi yöneticilikler yanında hepimizin sorumlu olduğu bir alan vardır. Yönetenler, idare ettiklerinden; yönetilenler de kendilerine emanet edilen işlerden sorumludur. Aile reisi konumundaki baba, aile fertlerinin mutlu ve huzurlu olması için gayret göstermekle ve ayetin ifadesiyle yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennem ateşinden onları korumakla sorumludur. Anne ise imkânları ölçüsünde israfa kaçmadan evini düzenlemek, çocuklarını millete ve memlekete faydalı bir insan, iyi bir Müslüman olarak yetiştirmek için gerekli çabayı göstermekle yükümlüdür. Hülâsa, herkes bulunduğu görev ve vazifeye göre yaptığı işten, sergilediği davranıştan, söylediği sözden ve yapması gerekirken yapmadıklarından hem Allah'a hem de insanlara karşı sorumludur.

Sorumlu bir Müslüman, dünyada verilecek hesabın yanı sıra, mutlak adaletin tecelli edeceği, her hak sahibinin hakkını haksızlık edenden alacağı, zalimlerin zulümlerinin karşılığını bulacağı ve kimseye zerre kadar haksızlık yapılmayacağı kıyamet gününde vereceği hesabı daima düşünmelidir.

Sırların bile ortaya çıkacağı o hesap günü ki, büyük küçük yaptığımız her amel ortaya getirilecek ve adalet terazisinde tartılacaktır. Herkes işlediği amele göre mükâfatını veya cezasını bulacaktır. Allah (cc), Enbiyâ Suresi 47. ayette: **“Biz, kıyamet günü için adalet terazileri kurarız; artık kimseye hiçbir şekilde haksızlık edilmez. Yapılan, bir hardal tanesi kadar dahi olsa, onu getirir ortaya koyarız. Hesap görücü olarak biz yeteriz.”** buyurmuştur.

Dünyayı bizim için, bizi de kulluk için yaratan Allah (cc), iman esaslarından biri olan ahiret yurdunda da dünyada yaptıklarımızın hesabını soracaktır. Mü'minun Suresi 115. ayette: **“Sizi sadece boş yere yarattığımızı ve sizin gerçekten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız?”** buyurmakta ve herkesin durumuna göre hesaba çekileceğini bildir-mektedir.

Görevimiz ne olursa olsun, kabirle başlayan kıyamet gününde küçük büyük bütün amellerimizden hesaba çekileceğimizi; ellerimizin, ayaklarımızın ve derilerimizin bile işlediğimiz ameller için şahitlik yapacağını ve hiçbir şeyin gizli kalmayacağını düşünerek, hesap gününü aklımızdan çıkarmayalım ve sorumluluklarımızı buna göre yerine getirelim. Sözlerimizi Rabbimizin İb-rahim Suresi 41. ayette bize öğrettiği dua ile bitirelim: *“Rabbimiz! Hesabın görüleceği gün beni, ana-babamı ve bütün mü'minleri mağfiret eyle.”*

Âmin.

*Rahmetin bürüdüğü minareler,
sükûta gömülen evler.
Çetmi'de kalbi dinlendiren
bir manzara.*

YouTube'de
Dinle

ÇETMİ'DE KIŞ

Tarlalar yeşildir dağlar bembeyaz
Güneş gündüz karı eritiyordur
Karanlık basınca belirir ayaz
Eriyen kar suyu buz tutuyordur

Kenarı buz tutmuş sular akıyor
Yüksek tepeleri tipi sarıyor
Lapa lapa kar yağmaya başlıyor
Kurtlar kendisine av arıyordur

Bir tavşan sekerek uzaklaşıyor
Elinde tüfekte biri koşuyor
Bazen çamur bazen kara batıyor
Keklikler çimende ötüşüyordur

Sürü güvercinler toprağa konar
Cırıklar serçeler soğuktan donar
Tilkiler sokakta bir kümes arar
Tezgâhta halılar dokunuyordur

Diz bozu çizmeyi giyer ayağa
Çobanlar sürüyle giderler dağa
Hayvanları salar kuru yaprağa
Karlı dağ başında dolaşıyordur

Üstü karla kaplı kürünecek dam
Kazılıp topraktan çıkacak şalgam
Bir kış günü ben de Çetmi'de olsam
Kar yağınca yollar kapanıyordur

Niğmetullah Uçar

YouTube'de
Dinle

Albay Ali Özel'e Saygıyla...

BİR ÖMÜR: MEMLEKET, İNSAN VE VEFA

Memleketin en zor dönemlerinden süzülerek gelen, köy toprağından devlet terbiyesine, hekimlikten münevverliğe uzanan örnek bir hayat... Albay Ali Özel, ardında yalnızca hatıralar değil; iz bırakmış bir duruş, öğretilmiş bir ahlak ve nesillere aktarılacak bir vefa mirası bıraktı.

Ali özel

Fotoğraf Hüseyin Alp
Özel Arşivi

“Beni ocağıma kabul eden milletin imbikleşmiş ve kristalize şekli olan ve bizleri vatan, millet ve bayrak sevgisiyle saran; dik durup eğilmemeyi öğreten ordumuza...” diye başlar Albay Ali Özel, kendi yaşam öyküsünü anlattığı kitabına.

Memleketin en zor, en yoksul dönemlerini yaşamış; babasızlığın ve sahipsizliğin yükünü küçük yaşlarda omuzlamış bir köy çocuğudur o. Bu zorlu şartlar, onda eksiklik değil; derin bir memleket sevdası, güçlü bir karakter ve sarsılmaz bir duruş inşa etmiştir. Kurmay kimliğiyle akil bir adam; siyasi, sosyal ve kültürel meselelere geniş bir perspektiften bakan bir münevverdir. Bilgi birikimini özellikle gençlerle paylaşmayı görev bilmiş, onlarda yeni ufuklar açmaya gayret etmiştir.

Köy çocuğu olmanın ve garip büyümenin izleri, onu kışlada en sevilen rütbeli yapmıştır. Okulda en çalışkan talebe, hastanede ise her hastanın “*elimden tutsun*” dediği bir hekim olmuştur yıllarca. Güler yüzlü, gönlü bol, müşfik bir baba; güven veren bir büyüktür.

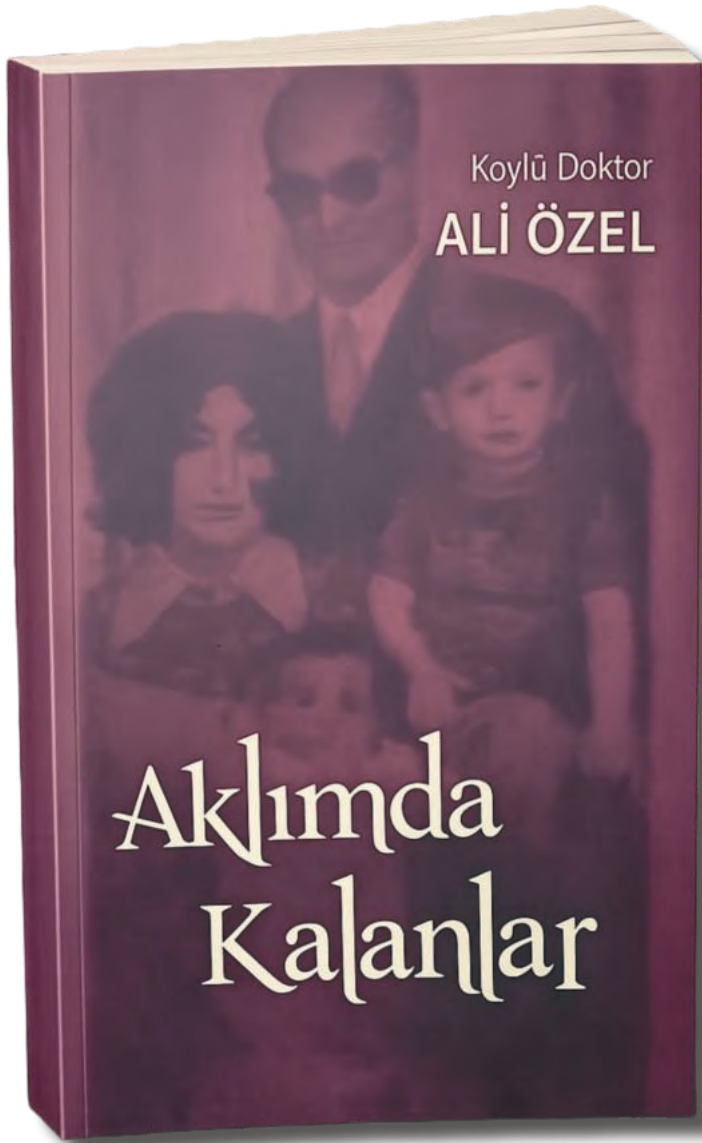
Antalya Doğu Garajı’ndaki muayenehanesi, hemşehriler için uzun yıllar adeta ikinci bir adres olmuştur. Şehirde “*Albay Ali Bey*” diye anılırken, köyünde hâlâ “Goca Şerif’in Sarı Ali’si”dir.

Anacığın, Mehmet ve Ahmet ağabeylerine duyduğu derin sevgi, hayatının her döneminde hissedilirdi. Köyünün ve köylüsünün bir adım ileri gitmesi için sessizce çalışan; kimseye duyurmadan öğrencilere düzenli destek veren bir gönül insanıdır. Okuttuğu pek çok çocuğun yüzünü belki hiç görmeden, onlara umut olmuştur.

Köyün dağını, deresini, düzünü; altmış, yetmiş yıl öncesinin hatıralarını dün ya-

şanmış gibi anlatırdı. Yörük Dağı’ndaki ağayı da, Alata’dan Hasan’ı da, Bolay’dan Murat’ı da bilir; sorar; gözetirdi. Bedeni şehirlerde yaşasa da gönlü hep tek odalı toprak damlarda dolaşırdı.

Çetmi’nin Sesi dergimizin yayın hayatına başladığı 1997 yılından bu yana hemen her sayıya katkı sunmuş; yöresel kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasına öncülük etmiş ender şahsiyetlerdendir. Çetmililer Vakfımızın kuruluş sürecinden bugüne kadar her aşamada emeği ve desteği olmuş; benzer çalışmalara daima yol açmıştır. Antalya Çetmililer Derneği’nin kuruluşunu da köyümüzün birliği ve dirliği adına büyük bir sevinçle karşılamıştır.

İlerleyen sayılarımızda kendisine ve daha önce yayımlanan yazılarına yer vermeyi sürdüreceğimiz Ali Amcamızın sözleriyle noktalayalım:

“İlerleyen bir ülke olabilmemiz için okumamız, çok okuyarak kendimizi eğitmemiz ve yazarak ifade edebilme alışkanlığını edinmemiz gerekir.”

Eğitimle taçlanan; okuyan, üreten, yazan bir millet olabilmek dileğiyle...

Ruhun şâd, mekânın cennet olsun Ali Amca.

YouTube'de
Dinle

ÇETMİLİLER GÜNÜ'NÜN ARDINDAN...

Otuz yıllık bir gelenek, ancak ahde vefa ile ayakta kalır. Çetmi'yi ayakta tutan da tam olarak bu sarsılmayan bağlılıktır.

Değerli Hemşehrilerim,

Bu yazımda sizlere, heyecanla beklediğimiz son “Çetmililer Günü”nde yaşadıklarımızı ve vakfımızın geleceğine dair düşüncelerimizi aktarmak istiyorum.

Hüseyin GÖKGÜN

Tüm hazırlıklarımızı büyük bir titizlikle tamamlamış olmamıza rağmen, maalesef program öncesinde yaşanan beklenmedik bir hadise nedeniyle etkinliğimizi iptal etmek zorunda kaldık. Bu kararı alırken, özellikle uzak şehirlerden büyük bir hasretle yola çıkıp gelen hemşehrilerimize ve misafirlerimize karşı derin bir mahcubiyet duyduk. Ancak bizler, Çetmi'nin sadece bir topluluk değil, her platformda savunduğumuz gibi “büyük bir aile” olduğuna inanıyoruz. Takdir edersiniz ki büyük ailelerde, bazen ilkeli bir duruş sergilemek ve olaylara kayıtsız kalmamak her türlü kutlamadan daha önemlidir. Gönül isterdi ki bu günü coşkuyla kutlayıp bir sonraki yılın planlarını yapalım; lakin şartlar bu fedakârlığı zorunlu kıldı. Bu süreçte aldığımız her türlü olumlu ve olumsuz eleştiriyi, gelecekteki yol haritamıza ışık tutacak birer tecrübe olarak hafızamıza not ettik.

Çetmililer Günümüzde yemek ikramından bir kare...

Kıymetli Dostlar,

Ana programımızı gerçekleştiremesek de kurduğumuz kermesle vakfımıza önemli bir kaynak sağladık. Ürün desteğiyle yanımızda olan, “bu çorbada benim de tuzum olsun” diyerek alışveriş yapan tüm hayırsever hemşehrilerimize gönülden teşekkür ediyoruz. Sizin bu kadirşinaslığınız ve ahde vefanız, vakfımızın en büyük gücüdür. Tam 30 yıldır bir gelenek hâline gelen Çetmililer Günü ve sağladığımız öğrenci bursları, sizlerin bu kıymetli katkılarıyla hayat bulmaktadır. Anadolu’muzun o güzel sözünde denildiği gibi: “Çok kardeşle borç ödemek kolay olur.” Gelin, geleceğimizin teminatı olan gençlerimize yatırımı hep birlikte yapalım ve vakfımıza daha güçlü bir şekilde sahip çıkalım.

Değerli Çetmililer,

Son olarak bir bayrak değişiminin vaktinin geldiğini sizlerle paylaşmak istiyorum. Mevcut yönetim kurulumuz, önümüzdeki yıl yapılacak kongrede görevi devredecektir. İçimizden bu meşaleyi devralacak yeni “gönül erlerini” heyecanla bekliyoruz. Çetmi, her alanda yetmişmiş

Nurettin Özel,
Çetmi Dede'yle
(Mehmet Çamurcu)
beraber...

daire başkanları, öğretmenleri ve başarılı iş insanlarıyla liyakat sahibi fertlere sahip büyük bir camiadır. Bu kadar yetkin ismin çerisinden vakfımızı geleceğe taşıyacak yeni bir yönetimin çıkacağına inancımız tamdır. Gelin, bu mirasımızı birlikte yaşatalım; sadece maddi desteklerimizle değil, projelerimizle de vakfımıza vizyon katalım. Yönetim kurulumuz, bu çağrıyla yeni bir soluk ve heyecana vesile olması adına bir görev addeder.

Bu duygu ve düşüncelerle; hepinize en kalbi saygılarımızı sunuyor, sağlık, huzur ve afiyet dolu günler diliyoruz.

YouTube'de
Dinle

MEKTEBİN ÖNÜNDEN...

ÇETMİ'DE KIŞ GÜNLERİ

Odun sobasında kavrulan nohut kokusundan 'Dekecik' oyunlarına; kışın en sert günlerini gönül sıcaklığıyla birer hatıraya dönüştüren Çetmi insanının hikâyesi.

Şükrü KARACA

Tarım ve hayvancılık ile uğraşanlar bilirler ki, bu toplum kültüründe bir "Koç katımı" ve iklimle ilgili de "Cemreler" adı verilen bir zaman dilimi vardır: İşte koç katımı ile Cemreler arasında bulunan zaman dilimine, "kış ayları" diyoruz. Yani Kasım ayında başlayan bu mevsim, Mart ayının nihayetinde sona erer. Mayıs ayının başlangıcında –Veya, bizim "Hıdır-Ellez" dediğimiz "Hızır-İlyas" gününden itibaren de "Yayla göçümü-Yayla zamanı" başlar.

Bahar ile birlikte yüzünü gösteren "Yaz ayları"nda; hem kendimizin, hem de biz insanlara yardım için yaratılmış olan "sığır", "davar" ve "eşek-katır" gibi canlı varlıkların kış günlerinde yemeleri için ot, saman ve yem ihtiyaçlarını tedarik ederiz. Bu tedarikleri, yine o hayvanların gücünden istifade ederek sağlamış oluyoruz. Bu mevzuuyu düşündükçe, üzerimizdeki haklarının ne kadar büyük olduğunu hatırlamalıyız. Biz insanlara gerekli olan un

*Boğaz'ı kar kaplamış,
gökyüzünün mavisi
ve derenin akışı...*

Fotoğraf Mustafa Polat Arşivi

ve bulgur için, tarlalardaki Ekinden Buğday; Keş-Çökelek, Kurut, Peynir, Kaymak ve Yağ elde edebilmek için de Koyun, Keçi ve İneklerden de Süt lâzım olmaktadır. Ağır ve sert geçen kış günlerinde ısınmak için en büyük ihtiyacımız odun, beslenmek için de ekmek gerekli. Sonbahar aylarında (Ekim) ise, "Geceev"lerde kaynatılarak hazırlanan pekmez gerekli. Yaklaşık olarak 8-10 gün süren "pekmez zamanı" ise, ap-ayrı bir eğlencedir.

Yayla zamanı Pelit ve Ardiç ağaçlarından elde ettiğimiz "Taklama"lar, "Elikesik"lerden "Talaş"lar "Ahır"lara yığıldıktan –istif edildikten–; Buğdaylar yıkanıp kurutulunca, Su Değirmenlerinde Bulgur, Yarma ve Unlar, Ambarlara; Bekmezler de Sırçalı Küplere doldurulduktan sonra, artık Kış ihtiyaçları tamamlanmış oluyordu.

Kasım ayında, mahalledeki çocukların, bazen de yetişkin delikanlıların oynadığı "Dekecik" oyunlarından, mahalle komşularımızdan topladığımız "Un", "Patates", "Kuru üzüm", "Ceviz", "Elma", "Armud" gibi yiyeceklerden, oyun arkadaşlarımızdan birinin annesine yaptırdığımız "Fenfene"lerin yenildiği; genellikle askerliğini yapmış ve evli-barklı insanların, oğlu dünyaya gelmiş hatırı sayılır birine yaptıkları "Kütük Düğünü" adedi ve "Dekecik" oyununun oynandığı günlerin sonunda, Sonbaharın ılık günleri, yerini sicim gibi yağan yağmurlara bırakarak, kuru ayazlar da kapımızı çalar olur. Kış güneşinin varlığı ile yokluğu adeta müsavidir. Kısa süren kış günleri güneşi, ne sırtımızı ısıtırdı, ne de yüzümüzü güldürdü.

"Zemheri" ayı ise, Yağmur ve umumiyetle de Karların çok yağdığı aylardır. Zamanımızda köy evlerimizin damları, "Çinko" ile çatı haline getirilip kapatıldığından, bugünkü çocuklarımız, günlerce yağmakla "Diz boyu" oluşan karları, damlardan sokaklara, "Kar küreği" ile, nerede ise 8-10 saat kürüdüğümüzü bilmezler. Gece boyu "Lapa-lapa" yağan Kar'ı kürümek-temizlemek için Dama çıkmadan evvel, Kar küreği, kürüme esnasında kar tutmaması için, İç veya Kuyruk Yağı ile yağlanırdı. Sonunda Kardan arınmış olan damlar, ev içinde yanmakta olan "Odun Sobası"nın ve kış güneşinin tesiriyle, tavandaki ağaç ve "Pardi"lar arasından, damlardaki toprağın da yumuşayıp gevşemesiyle, damla damla akmaya başlardı. İşte bunun için de, yaklaşık 50-60 santim kuturundaki ağaç "Yuvak"lar ile, yuvmaya mecbur kalırdık. Kütül kütül yanmakta olan Odun Sobası'nın üzerinde kaynama noktasına gelen "İprık (İbrik)"daki suyun çıkarmış olduğu cızırtılı sese, adetâ mest olurdum. Zaman zaman da, o sobanın üzerinde yazdan temin etmiş olduğumuz "Nohud"dan, iki üç avuç miktarında kavururken, piştiğine delâlet eden o mis gibi Nohud kokusunu, ciğerlerimize doldurmak, bir başka huşû verirdi.

Kar'ı kürünmüş dama, bir çöp ile çizdiğimiz "Tipi" oyununu, "Çatal-comballak", veya "Uzun-Eşşek" oyunları biz çocukların en büyük eğlencelerinden birkaçı idi. Oyununa göre üç-beş kişi ile oynan bu oyunlar, hareket ve şiddeti artınca, Dam-Ev sahibinin de "ilenmesi"ne, bağırıp çağırmasına da sebep oluyordu. Çocuklar, ev sahibinin azarı ile uzaklaşıp kaçtıktan sonra, tekrar gelerek oyunlarına devam ediyorlardı.

"Kar topu" yarışında, avuçlarımızda sıkıştırma sıkıştırma sertleşmesini sağladığımız Kar toplarını, mahalle arkadaşlarımızın topları ile "Döğüştürerek", arkadaşımızinkini kırıp parçalamaya gayret ederdik. O kartoplarını, avuçlarımızda, evire çevire, adetâ camdan yapılmış bir küre haline getirebilmek için canımız çıkardı. Amma ve lâkin ellerimizin donma derecesinde üşüdüğünü de fark edemiyorduk; tâ ki akşam olup evlerimize dönünce, kütül-kütül yanmakta olan Soba veya Ocağın yanına yaklaşıncı, parmaklarımızın sızlamaya başladığını anlıyorduk. Öyle ki, sızının verdiği dayanılmaz ıstırapdan ağlamaya başladık. Çocukların Oyun ve eğlenceleri arasında "Büllü oynamak", "Katır döndürmek" de, pek eğlenceli oluyordu. Ev veya "Mahalle Odaları" içinde ise, "Dokuz ocak" oyunu kısmen zekâ işi idi; hele bir de "Üçlü" denen "Var-gel"i kurabildin mi, değme keyfine.

Her "Müheri (Baca)"den duman tüten köy evlerindeki Akşam yemeklerinde, ancak bir-iki çeşidi sofralarda bulunan, şu aşağıda sayabildiğimiz "Akbakla", "Gökbakla", "Nohut", "Mercimek", "Bulgur Pilâvı", içinde bir iki tane "Pan-car" bulunan "Tahranaşı (doğrusu 'Darhane Aşı'dır)", "Şalga Doldurması", "Bulamaç", "Pezik kızdırması", "Bekmez Hoşafı", "Sirke", biz fakirlere Allah'ın lütuf gördüğü yiyeceklerimizdi. Kar kürümek veya Dam yuvmak ile meydana gelen yorgunluk, üzerine "Gezdirilen" azıcık Tereyağlı "Bekmez Helvası" ile giderilirdi. Bekmez helvasının en güzeli, kavrulmuş "Arpa Unu"ndan yapılırdı -veya ben böyle biliyorum-. Bu helvayı, Şimşir veya Armut ağacından yapılan "Alâ Kaşık"lar ile yemeye doyamazsınız.

Yeri gelmişken, herkesin yapamadığı, ancak ehil olanların döktüğü "Pişmani" den de bahsedilmez ise, kadın saç gibi dökülmüş bu nadide tatlı, bize gönül koymaz mı? Bu da uzun kış günlerinin, tıpkı "Bekmez helvası" gibi, tatlılarımızdan birisidir.

O diz boyu ve hatta daha da fazla olan karlı günlerin akşamlarında, yolumuzu aydınlatan ve yanmakta olan "Çıra", veya "Gemici feneri"nin ışığında, çat-kapı akraba ziyaretinde de bulunulurdu. Sert rüzgârların söndürdüğü çiranın burun yakan kokusuyla, karanlıkta nereye bastığını bile göremezsin; kâh bir çukura, kâh bir kar yığınının gömülürsünüz. Biz ailecek, genelde bütün akrabalarımıza gittiğimizi hatırlarım; amma bunların arasında yakın akrabalarımızdan olan "Kadir Hasan", "Solak Memiş'i", "Helim", "Çilek Mustafa", "Eselerin Baki" dayılarımıza ve "Kuru Mustafa" Emmi'me gittiğimiz o günleri aslâ unutamıyorum. Çünkü onlar, bize göre halleri yerinde, yani zengin olup, benim en sevdiğim yiyecekleri ikram ederlerdi.

Köyümüzün "Asarcık" denilen mevkiinde, sayıları beş veya altı tane "ÇARDAK" adı verdiğimiz, "Davar" cinsinden "Keçi"lerin bahar ayına kadar kışladıkları barınaklar vardı. Bunlar "Hüsemeler'in Çardağı", "Ebişler'in Çardağı", "Hacı Köse'nin Çardağı", "Hacıali Hüseyin'lerin Çardağı", "Giritli Hasan'ın Çardağı" ve "Cığışgil'in Çardağı" idi.

Kasım ayının sonuna doğru, keçi sahipleri, mesleği "Çobanlık" olan köylülerimizden, Bahar ayının başlarında karlar kalkıncaya (eriyinceye) kadar, "Çoban duran"lara, Keçi'lerini teslim ederek "Gütmelerini" sağarlardı. İşte zaman zaman bir metreyi aşan kar sebebiyle, keçilerin dışarı çıkması imkânsız hale gelince, keçi sahipleri, çobanın belirlediği günde, Çuval ve Kıl torbalara "Saman" veya keçilerin çok sevdiği "Curba" dediğimiz yiyecekleri doldurarak, bu Çuval ve torbaları sırtlarına alıp, Çardakların bulunduğu "Asarcık" mevkiinin yolunu tutarlardı. Asarcık'a gitmezden bir gün önce de, bir leğen içerine doldurulan su ile, ayağa giyilebilecek kıvamda yumuşamasını istedikleri, genellikle "Öküz" derisinden dikilmiş, "Sarı", "Koca Musa", "Mümün" ve "Hacıosman'ın Hasan" gibi

Dışarıda kar yağar; sobada kömbe pişer ve üzerinde bir şeyler kavrulur...

— Fotoğraf : Hasan Ali Polat —

ayakkabı ustalarına yaptırılmış “Çarık”lar giyime hazırlanırdı. Diz kapağa yakın bir boyda, “Keçi kılı” veya “Koyun yünü”nden örülmüş çoraplar üzerine giyilen Çarıklar, sırtında Saman veya Curba yükü olan insanın yolda rahat ve kolayca yürümesini sağlardı. “Çarık” veya “Postal” giymek, bir yandan da fakirliğin ve yoksulluğun alâmetiydi. Keçilerinin karınlarını doyurmak için Asarcık’ın yolunu tutan köylülerin bazıları da, Çobanlarını düşünerek, Bekmez Helvası hazırlatıp, çobana ikram ederlerdi.

Kış günlerine denk gelen “Ramazan” günleri, insana, hüznle karışık bir başka huzur verirdi. 50-60 yıl önce, fahri İmam-Hatib’lik yapan merhum Ahmet Bayram Hoca’nın, insanın tâ yüreğine işleyen kendisine münhasır sesiyle okuduğu akşam ezanı vaktini beklemek, sabırla yoğrulmuş insanımızın yüreğine bir sürur verirdi. “Teravih namazı”nda, İmam Efendi’nin diğer namazlara nazaran hızlı hızlı okuduğu “Sûre”leri dinlerken, beden

ve ruhumuzdaki yorgunluk veren ataletin zail olduğunu anlıyorduk. Teravih Namazı’nı kılmak için karanlık ve kar yağınları ile dolu sokaklardan geçerken, yolumuzu aydınlatan “Çıra” ve “Fener”lerin rüzgârla sönmüvermesi ise, bizleri bir başka telâşa sürüklerdi.

Kış günü olurda, içinde Ardıç ve Pelit odunlarının yandığı Odun sobasının üzerinde “Patates”, “Nohut”, “Çıtlık”, “Kabak çekirdeği”; veya Odun kütüklerinin yandığı “Ocak”daki kül içerisine gömülerek, aheste aheste pişmesi sağlanan Patates pişirilmez mi? Yine Soba üzerinde, “Tomata tahranası” pişirilip, sıcak-sıcak, kemâli afiyetle yenmez mi?

İlkokul öğrencileri olarak da, kış günleri sınıfların ısınabilmesi için, her öğrenci okula giderken bir adet –yaklaşık 40 santim uzunluğu olan 6-8 santim çapında- odun götürmek mecburiyeti vardı.

Bizim Ortaokul hayatımız ise başlı başına bir hikâye: O zamanlar köyde Ortaokul yoktu, Taşkent’de vardı. Okul Müdürümüz merhum Refik Dikici’nin ve Taşkent Kaymakamımızın öncülüğü ve gayretiyle, Okul binasının alt katında bulunan genişçe bir oda, İlçeye bağlı Köyler (Çetmi, Bolay, Balcılar, Ilıcıpınar, Sazak, Kongul ve Keci-cimen) den toplanıp getirilmiş 20-25 öğrencinin kalabileceği bir “Yatakhane”ye dönüştürülerek, eğitim ve öğrenim görmemiz sağlanmıştı. Her sene, eğitim ve öğrenim yılı başında 500 kg Odun, 10 kg Bulgur, 5 kg Nohut, 5 kg Fasulye, 5 kg Makarna, 3 kg Mercimek, 5 kg Kavurma, 3 kg Tereyağı, 5 kg Margarin yağı okula temin edip götürmek zorundaydık. Hayatımızın bu kısmı da, ayrı bir hikâye. Nasib olursa bunları da yazmaya gayret edeceğiz.

Erkeklerin her mahallede bulunan “Köy odaları”nda, kadınların da “Fatma hoca” denilen sohbet mekânlarında yarenlikler ettikleri “Çetmi’de, Kış Günleri” denilince, akla gelmeyen daha nice hatıralar, örf ve adetler vardır. Biz, Boğaziçi köylerinin, dolayısı ile Çetmi’de yaşamış olduğumuz kış günlerinin üzerinden “kuş bakışı” bakmaya gayret ederek, gönlümüzden geçenleri yazıya dökmeye çalıştık. Eksiklik bizden, tamamlamak sizden; çirkinlikler bizden, güzellikler sizden.

Selâm olsun Oğuz Ata’nın “Çepni-Çetmi”de yaşamış veya yaşamak isteyen evlâtlarına... **Sirtınıza Güneş, ayağınıza taş değmesin; gönlünüzde gam-kasavet eğleşmesin, İnşallah.**

*Çetmi'de kar, her damı
ve her dalı huzurla örtmüştü.*

Fotoğraf: Mustafa Polat Arşivi

Dam yuvulurken bin hatıra canlanır...

Fotoğraf: Şahin Özel

YouTube'de
Dinle

ÇETMİ'DE MURADINA ERENLER

Bir yastıkta kocanan ömürlerin ilk adımı: Çetmi'de kız isteme merasiminden 'izinname'ye, düğün bayrağının dikilmesinden gelin sabahına uzanan köklü bir mirasın hikâyesi.

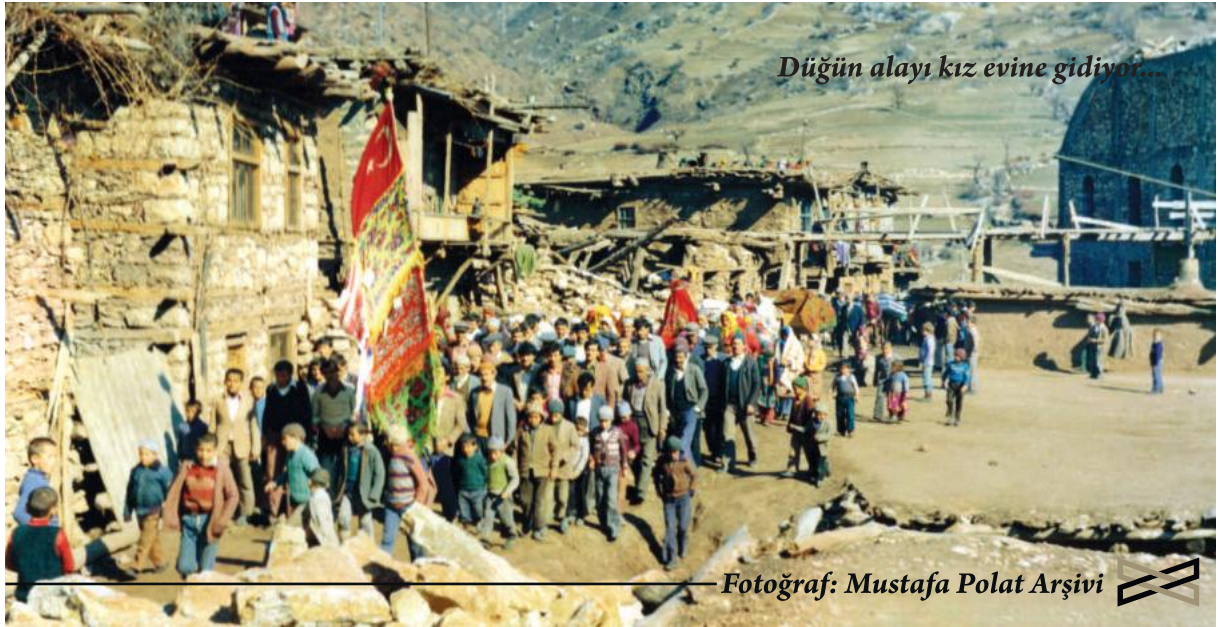

Nurettin ÖZEL

Kızla oğlan birbirleri ile buluşup konuşup anlaşmak yoktu o zamanlar... Oğlan anaları; düğünde dernekte, kına gecesinde, gelin sabahında oğlu için beğendikleri kızları ortaya oyuna çeker, kız eğer kendini oyuna çeken kadının oğluna varmaya gönlü varsa çıkar, oynardı. Kızlar da bilirlerdi bu kuralı... Eğer kendini oyuna çeken kadının oğlunu beğenmiyorsa, kolunu kırsan da ortaya çıkmaz, oynamazlardı.

Gerçi oğlan anaları, “beşik kertme” gibi oğullarına alacakları kızı, tâ çocukluktan beri takip ederlerdi; iş tutuşunu, el çabukluğunu, ekmek atışını, sokakta yürüyüşünü her şeyini iğneden ipliğe takip ederken oğullarını da o yöne sevk edebilmek için fırsat buldukça kızın meziyetlerinden bahseder, güzelliğinden dem vururlardı.

“Hele bir askere gitsin gelsin; benim, oğluma alacağım kız belli” derlerdi içlerinden. Gider gelirdi oğlan aske-

Düğün alayı kız evine gidiyor...

Fotoğraf: Mustafa Polat Arşivi

re... Sonra başladılar kız bakma işi... Ana, oğlu için seçtiği kızı önerirdi ilk önce. Oğlanın gönlünde bir sevdalı varsa iş biraz uzardı; sonunda ya ana-babanın ya da oğlanın dediği olur... Olmazsa oğlan, sevdiğiyle anlaşır, kızı alıp kaçarır, vururlardı kendileri gurbet yollarına... Bir süre kızgınlık, dargınlık olsa da sonunda bayramda seyranda el öpemeye gelirler; hasretliğe dayanamayan ana-babalar da onları bağışlar, affederlerdi.

O zamanlarda yokluk görmüş, kıtlık görmüş bir okka tuza bir gün çalışan, Mut ekininden gelecek bir havayı buğdayı bekleyen, mısırları içindeki kazıklarıyla değirmende öğütüp ekmek yaptıklarını anlatan insanlardı köyümüzün insanları... Onun için kız tarafı da oğlan tarafı da çocuklarının zengin aile çocuklarıyla evlenmesini isterlerdi. Zengin dediysem dağda ekip dikecek bir iki dönüm tarla çal içinde ya da dereye bir evlek bahçeydi zenginlik ölçüsü. Ama oğlan ve kızın başlarındaki kara seveda ana baba dinlemeden kaçmalarına sebep olurdu. Neyse, normal bir evlilik olayında; oğlan ailesi (ana-baba-oğul) hemfikir olduktan sonra sıra gidip kızı istemeye gelirdi. İlk önce oğlan anası, kız anasına "çıtlatırdı" durumu... Kız anası, oğlanı kızına yakıştırıp olumlu bulursa "Bizimkisiyle bir konuşayım; nasipse olur," derse son kararı kız babası verecek olsa da iş "olmuş" sayılırdı.

Sonra oğlan tarafı, aile büyükleri, amca dayı ve yanlarına hatırı sayılır bir iki kişi daha ekleyip, hoca efendiye de önlerine katar, çalarlardı kız evinin kapısını... Öyle şimdiki gibi çiçek buketi, çikolata kutusu falan nerede... "Bu akşam size geleceğiz," bile denilmezdi çoğu zaman... Çocuklarla bir haber gönderirler, sonra da çat kapı dalarlardı içeri... Zaten kız evi de bilirdi her an gelebileceklerini...

Kız evi gayet nazık ve güler yüzle karşılardı gelenleri... Hoşbeşten sonra bir sessizlik alırdı ortalığı... Öyle bir sessizlik ki yerde karınca yürüse ayak seslerini duyardınız... Bu bekleyişten sıkılan büyüklerden biri girerdi söze: "Eee Mehmet Efendi, ne için geldiğimiz malum... Biz, Allah'ın emri Peygamberin kavli ile..." diye başladılar konuşmaya... Meram anlatılır ve böylelikle derin bir nefes alıp rahatlardı herkes. Kız babası, "Kızla bir konuşalım, bir düşünelim" dese de büyükler, "Düşünecek ne var Mehmet Efendi! Bu hayırlı bir iş, anası kızla konuşsun, bitirelim bu işi..." diyerek keserlerdi sözünü. Kız anası, gider kızla konuşur gelirdi. Kız, "Babam bilir," dediyse iş bitmiş sayılır, çay-kahve bir şeyler içilirken cevap beklenirdi kız babasından. "Ne diyeyim," diye mahcup bir hâlde "Hayırlısı olsun" derdi baba... Böylelikle söz kesilmiş olurdu. Ardından kaç altın takılacağı, ne zaman düğün olacağına dair konuşmalar yapılarak biterdi sohbet...

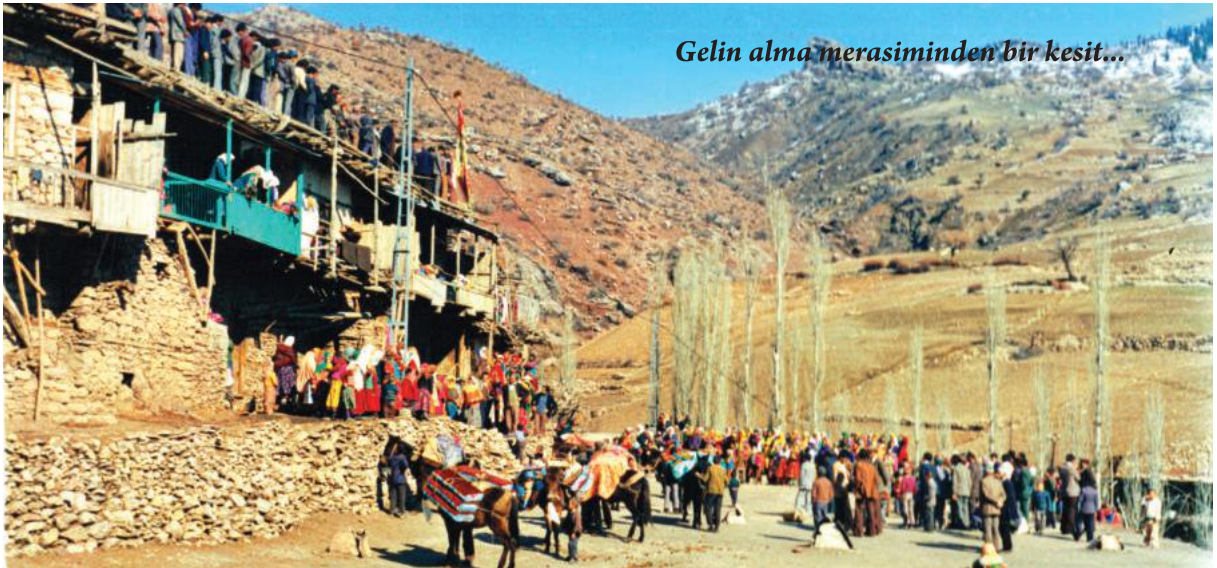
Ertesi gün "Ahmet emmi, Mehmet ağanın kızını bitirmiş," diye köye yayılırdı bu hayırlı haber... O andan itibaren kız, damat adayının namusu sayılır; kimse kızı yan gözle bakamazdı.

Çok nadir de olsa kız istemenin başka bir yolu daha vardı köyümüzde... Eğer bir oğlan sevdiği kızın saçını yolda-sokakta keserse ve bu olay köyde yayılırsa, o kız artık o oğlanın sayılırdı; çünkü başka bir oğlan o kıza talip olmaya cesaret edemez, dünürücü gönderemezdi.

Neyse bu bilgiyi de verdikten sonra devam edelim kız isteme işine... Söz kesiminde konuşulan tarih gelince de kız ve oğlan tarafı izinlemeye giderlerdi. O zamanlar resmî nikâhın adı "izinname" idi: Oğlanla kız, aile büyükleriyle birlikte Taşkent'e gider; nüfus dairesinde evlenmelerine bir engel yoksa resmî nikâh işlemini yaptırırlardı. Bu işlem "devlet dairesinden izin almak" gibi görüldüğünden adına izinname denirdi. İşin ilginç yanı kız ve oğlan söz kesildikten sonra ilk defa birbirlerini o zaman görebilirlerdi. Onun dışında söz kesiminden sonra kız, oğlana görünmek istemez; sürekli ondan kaçardı. Oğlan, ancak kızı su doldurmaya falan giderken uzaktan görürdü, görebilirse... İzinleme işlemi bitince kız tarafı oğlan için, oğlan tarafı kız için alışveriş yaparlardı. Mağazacı Bağrıaçık'tan, kutnular, kadifeler, basmalar, kıza takılar damada ayakkabılar, gömlekler, eşe dosta gönderilecek okundu havlular, sabunlar, kibrit kutuları... O yoksullukta ekonomik yönden bayağı zorlanırdı oğlan evi... Nihayetinde alacaklarını alıp köye dönerlerdi.

Esvap (Asbab) kesiminden önce "esvap (asbab) görme" işi olurdu. Komşu kadınları, eş-dost, akraba gelir, "Kıza ne alınmış" diye merak ederlerdi. Oğlan anası, kız için aldıkları bohçayı ortaya açar; ne varsa -kutnu, bez, basma, takılar- tek tek bakılır; kumaşlar "Gerçek kadife mi, değil mi?" diye elle kontrol edilirdi. Kaç altın alındığı, kıza saat alınıp alınmadığı da merak edilenler arasında olurdu. Sonra bohça tekrar bağlanır kaldırılırdı ortalıktan... Bohça ortadan kaldırılırdı kaldırılmasına ama lafı kalkmazdı: Kadınlar birbirleri arasında "Çok masraf etmişler" derlerdi. Kız ya da oğlan tarafına acırcasına "Adamın derisini yüzmüşler kızzz," diyerek dilden dile dolaşırdı söylentiler... Oğlan tarafı "okundu"ları ayırırdı tek tek... "Kaynataya şu gömlek; kayınnaya şu dizlik, eteklik, yazma... Dayıya bir havlu, bir sabun kalıbı, bir deste kibrit kutusu... Şuna şu, şuna şu..." diyerek komşu köylere bile gidecek "okundu"lar ayrılır, üzerlerine adları yazılır konurdu bohçaya...

Sonra esvap kesimi gelirdi. Oğlan evi kendi okuntularını dağıtırken, kız evinin akrabalarına gidecek okundular "dürü" denilen bohçaya konur; kız evine gidilirdi. Bohça, üstüne yeni alınmış makas koyularak ortaya bırakılır; dualarla açılır; kadifeler, basmalar, pazenler kesilir-biçilir,

Gelin alma merasiminden bir kesit...

*Kutnulu Böcüüü!
Anan baban ölmüş,
Yatak yorgan sana kalmış,
Uç da var git...*

Fotoğraf: Adem Turan

dikilir; gelinin takıları, saatleri, altınları kız anasına teslim edilirdi. Aynı zamanda kız evinden de bir bohça gelirdi. Kız evinden, içinde sağdıcin omzuna atılacak, etamin kumaş üzerine orlon iplikle işlemeli saçaklı çevre; kaynataya, kaynanaya; oğlana ve kız kardeşlerine; amca, dayı, hala, teyzelere alınmış hediyeler olurdu.

Düğünden bir gün önce, sadece kadınların katıldığı kına gecesi olurdu. Öyle düğün salonu falan yoktu. Kız evinin ahırını süpürülüp temizlenir; ahırdaki inek, öküz, koyun, davar “o gecelik” başka bir ahıra misafir gönderilirdi. Kadın-kız ahıra toplanır; Kembil Emine’si ve Naciye gibi eli yön ve sesi uygun kadınlarımız çalıp söylemeye başlardı defleriyle... Öyle elektrik ışığı falan yoktu o zamanlar... “Löküs” dediğimiz bir-iki gaz lambası aydınlatırdı karanlığı... Kadınlar oynamaya başlardı. Eskiden Çetmi’nin kadınları mankenler gibi ince belliydiler; işten güçten şişmanlamak için vakitleri olmazdı... Kadife entariler, bellerinde tokalı darabulusları, başları allı pullu yazmalarıyla bir ana, bir bacıydılar... Şimdiki gibi “hoplayıver çekirge, zıplayıver çekirge” türküler de yoktu o zamanlar... Adapla edeple çalınan def ve söylenen ezgiler eşliğinde oynarlardı. Oynamadan yorulunca da orta yeri boş bırakmamak için bir başka kadını kolundan tutup çekerlerdi ortaya... Oğlan anaları da oğullarına seçtikleri kızı işte bu gecelerde ortaya çekerlerdi -tabii kız gelirse... Sonra gelin kız; yeni dikilmiş giysileriyle, başında al örtü, takıları takılmış hâlde getirilir; ortaya konan sandalyeye oturtulur; “gelin okşaması” denilen merasim başlardı. Kadınlar-kızlar ellerinde kına tepsisiyle – öyle üzerinde yakılmış mum falan yok- gelinin etrafında döner; “Âşrı âşrı memlekete kız vermesinler” diye söyleyip gelini ağlatmaya çalışırlardı. Okşama bitince kına yakmak için gelinin avucunu açtırmaya uğraşırlardı. “Gelinin avucu açılmıyor!” diye seslenilirdi kaynanaya... Kaynana, koyunda sakladığı çeyrek altını gelinin avucuna koyar; avuç böylece açılır, altının üstüne kına konurdu. İki eline de kına yakılan gelinin elleri, önceden hazırlanmış al keselele geçirilip boks eldiveni gibi bağlanır; eğlence geç vakte kadar sürerdi. Tepside kalan kına, misafirlerin ellerine ya-

Düğün alayı kız evine gidiyor...

Fotoğraf: Mustafa Polat Arşivi

kılır; çoğu da kâğıtlara sarıp evlerine götürürdü. Erkekler, damların ucunda davul seslerinin kesilip kadınların dağılmasını beklerdi. Bütün bunlar olurken oğlan evinde de tatlı bir telaş yaşanırdı. İlk önce sağdıç belirlenir; sonra da sabaha damın tepesine dikilecek düğün bayrağı hazırlanırdı. Öyle bir hazırlık ki ilk önce uzun bir sıruk bulacaksın; kızın bohçasında gelen işlemeli sivri telliyi sıırğın ucuna bağlayacaksın, onun etrafını, Gölçük’te “Hoca’nın taşı” civarında eğleşen uzun kanatlı kuşların döktüğü “cığa” dediğimiz tüylerle kızıl derililerin başlarındaki gibi telliğin etrafını donatacaksın... Altına Türk bayrağı, onun altına allı pullu yazmaları bağlayacaksın ki bayrak direği hazır olacak... Gelin atı kimden alınacak... Ve daha bir sürü iş. *Dahası var:* Düğün yemeği için kesilen davarın eti kuşbaşı doğranacak, kemikleri küçük küçük kıyılacak, yemeğe katılacak nohutlar ayıklanacak. Evin altında kurulan kazanların altı yakılacak ve pilav kazanı bir tarafta, et kazanı ise diğer tarafta kaynayacak ki sabah namazında bayrak dikmeye gelen hoca efendinin ve gelen cemaatin önüne yemek konulacak... Kolay iş değildi ama hepsi güle oynaya yapılırdı. Köyümüzün aşçılarından Eselerin Büyük Baki, Hacı Mustafa gibi ustalar et ve pilav kazanlarının başında döner dururlardı.

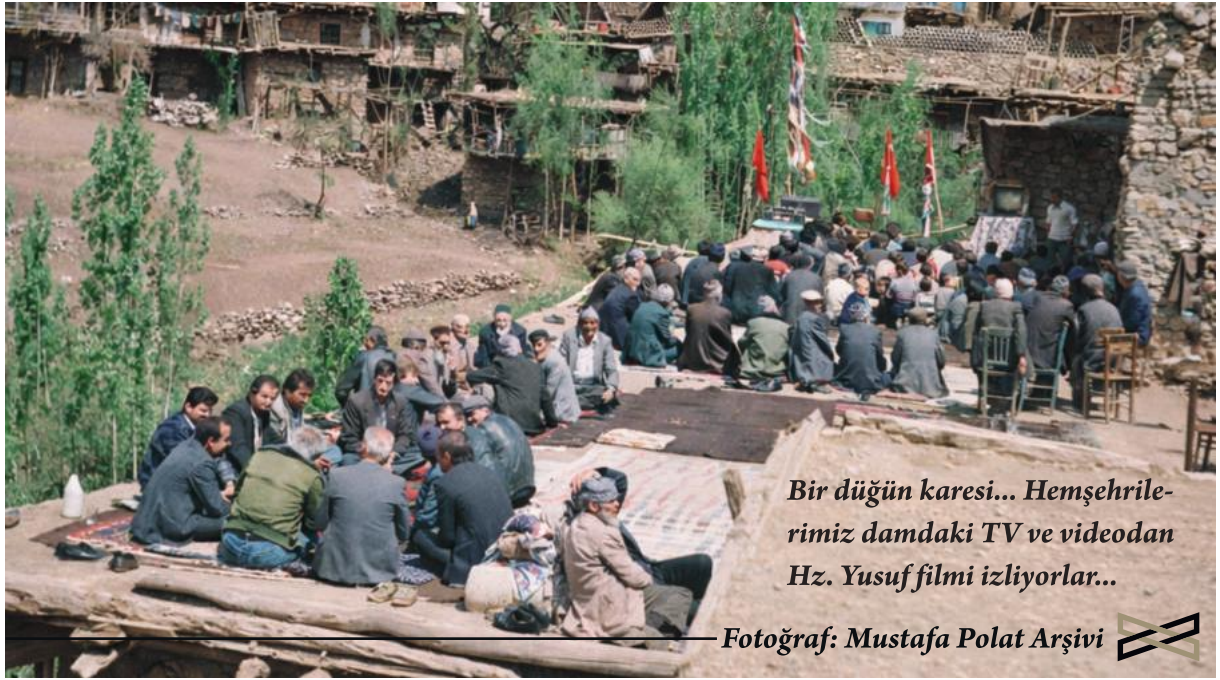
Konudan komşudan kalaylı bakır sinileri toplanırdı düğün yemeklerini ikram etmek için... Şimşir ala kaşıklar alınırdı yemekte kullanmak için... Bolay'dan barut, Bozkır'dan da birkaç kutu tabanca mermisi almak gerekirdi düğünde atılması için... Sabah namazına damat ve sağdıç birlikte gider; namazdan sonra damadın omzuna, kız tarafından gönderilen bir allık dualarla bağlanır; sağdıcin boynuna ise yine kız tarafından gelen işlemeli çevre takılırdı. Sağdıç, görevine hep sadık; damadın ayakkabıları hep yanında, bir poşetin içerisinde... Güneş, Çanlan Tepesi'nin üzerinden kendini gösterdiğinde hoca efendi ve cemaat gelir; hayır duayla oğlan damına düğün bayrağı dikilirdi. Sonra sağdıç, damadın koluna "sakız gibi" yapıştırdı; köyün gençlerine damadı çaldırmamak için. Çalarlarsa kolay kolay geri vermezlerdi damadı; ceza kesilirdi: Gençler, "İki kısır" isterler, pazarlıkla "bir kısır keçi"ye razı olurlardı aralarında kesip yemek için... Gelenlere izzet ikramdan sonra başlardı düğün... Öğleye doğru, damlara serilen çulların üstünde sinilerle yemek ikramı başlardı. Bolay'dan davetliler ise bir bayrak düzmüş, görünürlerdi Ödebeleni'nden... Onlar da oğlan evi tarafından karşılanır, sofraya buyur edilirdi. Sinilerle sunulan pilavın üstüne bol sulu et dökülür; sininin etrafında beş-altı kişi oturur; etler çabuk biterdi nedense... Elinde helkeyle dolaşan bir yardımcı, sinilerdeki pilavların üstüne kepçe kepçe et koyar; etin suyu çula akmasın diye taşlarla beslenirdi sinilerin altı... Yemeğini yiyen, kaşığını mendille silip cebine koyardı. Sonra ala kaşık desteleri tekrar seçilirdi ortalara... Geç gelenler "Kaşık bulunmaz," diye evden kaşıklarıyla gelirlerdi. Kız evine helke helke yemekler gönderilirdi onların da misafirleri yesin diye...

Genellikle ikinci namazından sonra oğlan damındaki bayrak indirilir; düğün alayı hazırlanırdı. Önde bayrak, arkada hoca efendi, tüfekçiler ve atıcılar; cemaat peşi sıra... Eyerine çeşitli örtülerle süslenmiş atın sahibi, fors bin beş yüz hesabı at sürer, kız evinin yoluna düşülürdü. Hoca dua ederek arkasındaki cemaat de "âmin" diyerek yürünürdü köy sokaklarında... Zaman zaman belli yerlerde durulur, "Haydin efeler..." nidasıyla tüfek ve taban-

calar göğe ateş edilirdi. Damatla sağdıç kız evine gitmez; damda durur; önlerinde, içinde buğday, arpa ve bozuk para dolu bir tasla beklerlerdi. Düğün Alayı, köy sokaklarından yolu biraz uzatarak varırdı kız evine...

Kız babası tek tek "Hoş geldiniz" diye karşılardı gelenleri. Düğün bayrağı kız evinin damına dikilir; bayrağın altına kızın işlediği bir çevre bağlanırdı. Sonra kızın çeyizi; yorgan döşek, kap-kacak indirilir, katırlara sarılırdı. Ama kızın sandığını almak zordu: Sandığın üzerine oturan gelinin yakını kadınlar, kaynatadan bahşiş almadan sandığın üzerinden kalkmazlardı. Sandık da indirilip hayvanlara sarıldıktan sonra iş gelirdi gelinin alınmasına... Barış Manço'nun "Zordur almak bizden kızı" hesabı, gelinin kardeşleri gelin odasının kapısının arkasına durur, gelinin çıkmasına izin vermezlerdi. Neyse, kaynata çıkıp onların bahşişini de verir, gelini alarak aşağı indirirdi. Daha sonra gelin, ata bindirilir, hocanın duasıyla arkasındaki cemaatin âminleri eşliğinde bayrak kız evinin çeleninden indirilir, at sahibi gelin atını çekerek, hoca da dua okuyarak oğlan evine geri dönülürdü. Oğlan evine dönerken kısa yoldan gidilirdi; çünkü "urganı alan düğün alayının yolunu keserdi." Bunun için öncesinden tedarikli olan kaynata, zarfların içine koymuş olduğu paralarla yol kesenlerin gönlünü alır ve yola devam edilirdi.

Oğlan evine varınca tekrar dua yapılır; gelin attan indirilmek istenir fakat gelin attan inmezdi. Kaynataya: "Gel bakalım. Gelin attan inmiyor; ne vereceksen ver de kızcağzı indirelim" diye seslenilirdi. Kaynata ise "İncebük'teki bahçeyi gelinime bağladım" derdi demesine ama hala iş bitmezdi. Bu sefer kaynana çağrılır "Sen ne vereceksin?" diye sorulurdu. Kaynana da uzaktan seslenir, "Ben de bir tanalı inek; iki oğlaklı keçi verdim" derdi. Gelin attan indirilir, kollarına girip eve doğru götürülürken damat, yukarıdan tastaki arpayı, buğdayı gelinin üzerine serper; çocuklar para ve şeker kapacağız diye birbirine girerlerdi. Dahası damat, yeni kesilmiş bir horozu damdan aşağı atar, çırpınarak yere düşen horozu kapmak için de tekrar bir boğuşma yaşanır, çocuklardan birisi horozu kapar, di-

ğerlerinin elinde ise sadece horozdan birkaç tüy kalırdı. Gelin, merdivenleri çıkıp oğlan evinin kapısına varınca, kapı önüne konmuş su dolu testiye tekmeleyip kırar; gelinin ayağına ve eşiğe yağ sürülür; gelin eve böylece kabul edilirdi. Sonra gelini getiren at sahibi, atına bir süvari gibi atlar; atını sürüp evin ahırına girmeye çalışırdı. İlk seferde girmese de geri dönüp hızla geldiğinde, atın boynuna yatıp ahıra girer; kaynatadan bahşişini alır; düğün biter; damadı gerdeğe katma işi yatsı namazından sonraya kalırdı.

Yatsıya onca zaman var; sağdıcin işi zor... Damat içeri girse sağdıç da arkasından girer elinde damadın ayakkabıları... Allah'tan ayakkabılar yeni alındığı için temiz... Damadın ayakkabılarını çaldırmak sağdıç için görev ihaneti demek. Çünkü kaynataya en az bir davara mal olur... O yüzden "Seni kahveden çağırıyorlar," diye sağdıcin atlatılmasına çalışıldığında sağdıç, "Kim ise o bura gelsin," diyerek damadın yanından asla ayrılmaz...

Yatsı namazına damatla birlikte gider sağdıç. Ancak cami kapısı ağzında kılar namazını... Ayakkabılar ise önünde ve halı üzerine serilmiş bir mendilin üstündedir. Ayakka-

bıları da damadı da kaptırmaz köyün gençlerine... Sonra gidilir; dualar eşliğinde arkadaşları tarafından köy tabiriyle "Yörük sığına vurur gibi" sırtı yumruklana yumruklana damat gerdeğe katılırdı. Ardından millet dağılır; hane halkı da o gece bir yakınlarının evine misafir giderdi.

Gece geç vakitlere kadar kız evinin de oğlan evinin de gözlerine uyku girmezdi; merakla beklerlerdi dağları yankılayan bir silahın sesini... Silah sesi duyulunca her iki taraf da "Şükürler olsun ya Rabbi." diyerek ellerini yüzlerine çalarlar, uykuya dalarlardı.

Ertesi sabah, yeni evlenmiş çift; sabah namazında kalkarlar, analarının, babalarının ellerini öpmeye giderler; gönül almaca da olsa bahşişlerini kaparlardı. Gelin sabahı kuşluk vakti, gelin evinde kadınlar-kızlar toplanır; defler çalar, ezgiler söyler, güle oynaya eğlenirlerdi. **"Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine..." diyerek sözü burada bitirelim... Darısı gençlerimizin başına... Allah, bütün gençlerimize bir yastıkta kocayacakları hayırlı nasipler ve hayırlı ömürler versin. Vesselam...**

YouTube'de
Dinle

BİZ GİDERİZ SEN KAL

Modern yapıların gölgesinde kaybolan bir köy ve yükselen suların yuttuğu anılar... 'Biz gideriz sen kal' dediğimiz o yaşlı ağacın, celladıyla buluştuğu hüznünlü akşamüstünün hikâyesi.

Şahin ÖZEL

Köyün yukarıdaki yamaçta, Gedik'in ön yüzünde yaşlıca bir ağaç var. Gevremiş dallarında dikenli gilikleri (palamut) sallanır. Etrafı çıtlıklarla çevrili, kendi türünde bir başına gününü doldurur. Bu yaşlı ağacı geçtikten sonra Bozdağ'ın insanı ferahlatan serinliğini duyar, Gedik'e varırsınız.

Gedik'in doruğu bir kubbeye benzer ve bunu ancak Kölebaşı'na çıkan görebilir. Güç bela ulaşılan tepeden bakınca insana ayrı bir kudret gelir.

Önünüzde günden güne büyüyen Çetmi... Bir taraftan Ambargaya'ya, bir taraftan Seki'ye, diğer yandan da Soğuksu'ya atmış pençelerini. Ne idüğü belli olmayan, müstakil evle apartman arasında kalmış ucube yapılar türemiş adım başı. Külüne muhtaç olduğu komşusuna gün yüzü göstermeyen, devler dolanıyor sokak aralarında başları göğe kalkmış gibi.

Tam karşınızda Bolayalanı, arada çinko çatılarından güneşi parlar sekerek... Bin bir hevesle dikilen kirazlar, kocaman bir ağıl, susuzluktan keyfi kedere dönmüş bahçeler... Ve umutla yapıp sahiplerine serininde oturmak nasip olmayan mavi boyalı bir kamelya...

Sağınızda Bolay vardır. Elini uzatıp Gökseki'den dut almak isteyen bir çocuk gibi bakar yukarıdan aşağıya. Boş evler, boş sokaklar, geleni gideni olmayan meydan, cıvıltısı kesilmiş bir köy mektebi... Bir zamanların sahanlığı bile dolu olan camisi şimdilerde Cuma günlerini beklemekte ikinci safta cemaat görmek için.

Sol hizanda Roma'dan kalma mezar kalıntıları; artık ne kaldıysa nebbaşların (mezar soyguncuları) elinden... Gördüğünüzden öte bir de sırtınızı döndüğünüz bir yüz var... Amansız bir tufan hâli var... Yükselerek geliyor; her şeyi örterek sinsi sinsi geziniyor bir timsah misali. Avşar'ı, Alata'yı, Boğazı ayırmış; yolları, izleri yutmuş. Hatıraları, ömürleri talan etmiş. Usul usul yanaşiyor. "Balıkların kavağa çıktığı zamanlar" sözü tam da burası için mi söylenmiş bilinmez... Artık ceviz ağaçlarının tepesinde geziyor balık sürüleri.

Yandaki tepenin üstü düzlük: Taşbaşı. Bağlar dağa dönmüş, boz armut sarmış tarlaları. İçinden yol geçmiş, altından derya, Cerid'in harmanı kaybolmuş artık, Çavuşların Ahmed'in damın duvarları seçiliyor. Yokuşun dibinde Bekir Suyu var...

Köyün kuzeyinde, Bozdağ'ın eteklerinde Ambar-gaya'ya yaslanmış, rüzgârda salınan bindallı misali, tarla, bağ, bahçe deryasına takılır gözünüz. Her mevsime, her vakte göre değişir giydiği. Su dışında burada da her şey tamam...

İrili ufaklı çitlikleri, sumakları geçip ancak varılır benim yaşlı pelide. Yanında yöresinde pek bir şey yok; çocukluk anılarımı saymazsak. Ne vakit köye gelsem kutsal bir ayini gerçekleştirir gibi "vazifemi yapmak" üzere kelimeler ettiğim birkaç ulu ardıç, eski bir dam yeri ile adı bende saklı bir iki taş kaya var. Bir de Pelit...

Niyetimi aldığım o gün köyden ikinci ezanı sonrası çıktım. Arabanın beyazını sekinin kızıl toz bulutuyla kırmızıya çevirdikten sonra

virajı döndüm, arabadan inip yoldan yukarıya ağıdım. Gedik'in yokuşunda, tek başına direnen, güngörmüş, devran sürmüş, sonrasında inzivaya çekilmiş ihtiyarları andıran bu eski dostu yerinde bulamadım.

Arabayla gelip gitmelerin olmadığı, katırların uzun yoldan Tekkavak'a dolanırken Sıddık rahmetiyle beraber önünde durduğumuz, koca küheylan; dalından kuş, yaprağından börtü böcek eksilmeyen, hepsine yurt yuva olan koca Pelit. Bir akşamüstü muhtemelen traktörle yanaşıp aceleyle canına kıymışlar bizimkinin. Alabildikleri kütükleri gövdeyi atmışlar römorka, dalları, yaprakları yığın hâlinde hâlâ orada duruyordu. Vakarından ve heybetinden "Biz gideriz ama sen kal." diye geçirirdim içimden...

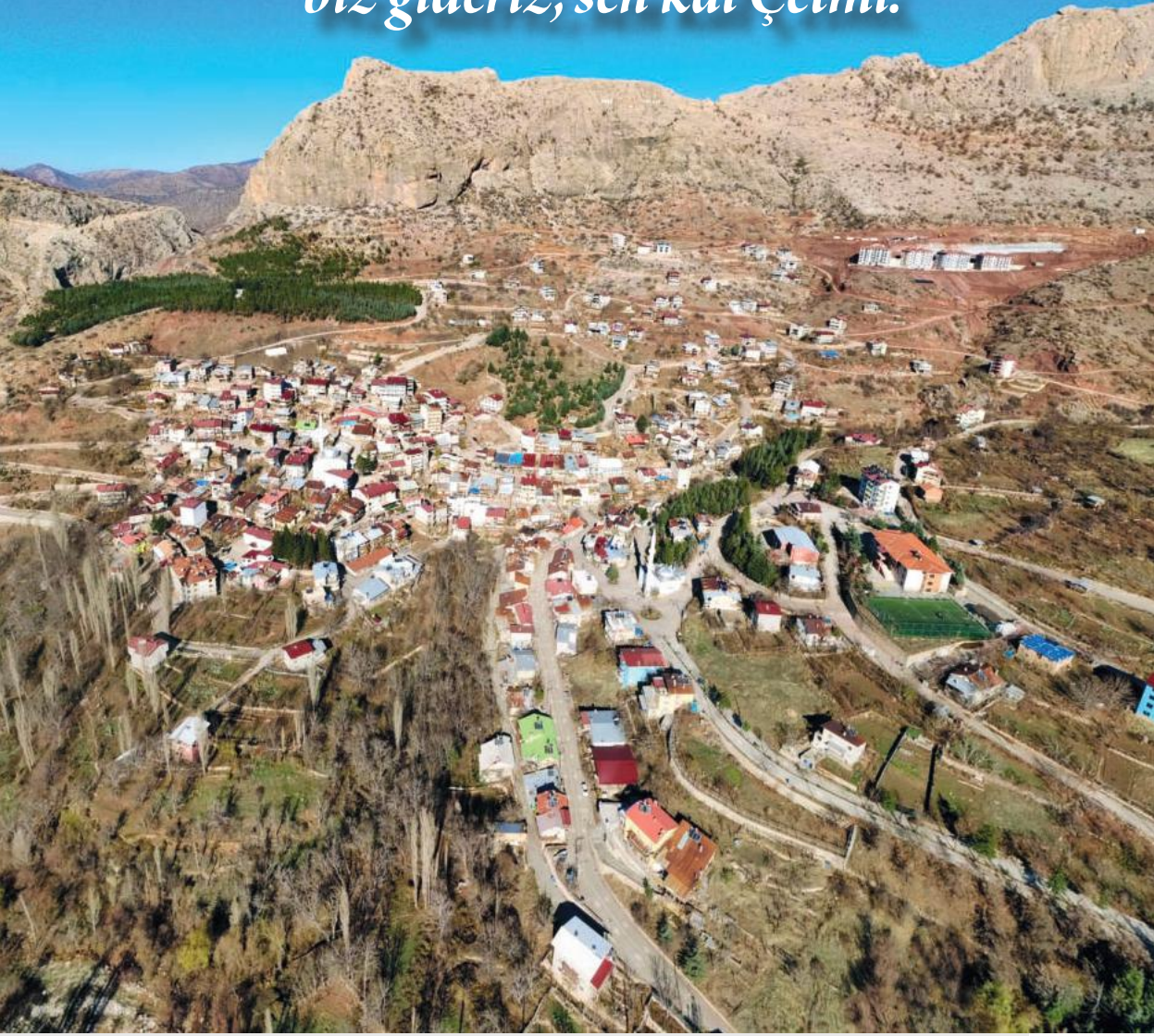
Altında azık yiyen çocuklar, dalında büyüyen serçeler, yurt yuva sahibi ettiğin börtü böcek ve Bozdağ'dan gelip Kölebaşı'na geçerken seni selamlayan rüzgâr...

Ey ağaç:

**İşte bunlar seni hep hatırlayacak!
Cellâdını ise hiç kimse anmayacak... Benden başka.**

*Her köşesi hatıra, her tepesi hikâye;
biz gideriz, sen kal Çetmi.*

Fotoğraf : Mehmet Emir Turan

YouTube'de
Dinle

GELİN HOŞ GELDİN

*Aşağı muğardan suyun doldurur,
Yukarı muğara selam gönderir,
Testinin kulpuna güller kondurur,
Gelin hoş geldin, hoş geldin,
Ağam oğlana eş geldin.*

*Gelin geldi kapımıza,
Nurlar doldu evimize,
Dürüsü var hepimize,
Gelin hoş geldin, hoş geldin
Ağam oğlana eş geldin.*

*Batman batman eder satarlar tuzu
Düşmanın dizine ver Allah sızı...
Sen bir ağa oğlu ben bey kızı,
Gelin hoş geldin, hoş geldin
Ağam oğlana eş geldin.*

Söz: Anonim

Kaynak Kişi: Emine Polat Başkaya

YouTube'de
Dinle

BİR ZAMANLAR ÇETMİ'DE

Cami köşelerindeki misk kokulu tespihlerden dam başındaki tipi oyunlarına; tozlu yolların 'delik babıçlı' çocuklarının umut ve vefa dolu dünyası.

Ömer DARCAN

Umutlar o kadar uzaktı ki, uzak olduğunun farkında ya da farkına varacak yaşlarda değildik. Verilen her sözün tutulacağına, akşamın sabaha ereceği kadar emindik. Şadırvanda abdest alan dedelerimize bakar, biz de yalnızca elimizle yüzümüzü yıkayıp camiye girerdik. Sobaya sırtını vermiş birkaç dede, sırtları ısındıkça yorgunluklarından olsa gerek, iniltileri caminin köşelerine kadar giderdi.

Ön saflara geçtiğimizde bizi azarlarlardı ama aralarına oturduğumuzda ceplerinden çıkardıkları ceviz karışımı üzümü bize ikram ederlerdi. Biz de iştahla yerdik. Saçlarımızı okşayarak bizlere bakıp, "Ah, ne var sizlerin yerinde olsam çocuklar." derlerdi. Biz bu sözün ne anlama geldiğini bilmediğimiz için sadece gülümserdik. Namaza durunca safta kendi aramızda didişmek çok hoşumuza giderdi. Rükû ve secdeye eğilince bizler kalkıp yaşlı dedelerimize bakardık. Abdestin bozulup bozulmadığını bilmezdik tabii. Tespihlerin tokalarından gelen misk

Fotoğraf: Ali Harmancı Arşivi

Ayaktakiler: Mehmet Solmaz, Ali Akbay (Güssünün Ali), Osman Tekin (Konya İ.H.O), Ali Öksüz (Konya İ.H.O), Ali Harmancı, Hüseyin Ertek **Oturanlar:** Muzaffer Bayram, Hasan Arı, Alaaddin Olgun, Süleyman Taştekin (Kadioğlu), Emin Cihan Olgun

kokuları ayrı bir güzeldi. Ayaklarına giydikleri simsiyah meshleri görünce, “Neden camide ayakkabı giyersiniz?” diye sormadan edemezdim. Biz meshlerin ayakkabı olmadığını onlardan öğrenmiştik.

En çok da cuma günlerini severdim. Yakınlarını kaybedenler genelde cuma günleri tespih çektirir, hatim yaptırırlardı. Namazdan sonra cemaate ikram edilen bisküvi ve lokumu almakta muradımız. Bazen alamadığımız zamanlar olsa da babamız, kendilerine aldıkları bisküvi ve lokumu yemeyip eve getirirdi. Biz de kardeşlerimizle paylaşırdık. Okul önlüğümüz (gırazet) siyah olunca öğlen içtiğimiz ayranın damlaları önlüklerde âdeta moda havası yaratıyordu. Okulumuzda Yerli Malları Haftası kutlardık. Hepimiz evden elma, mısır, çıtlık ve ceviz getirirdik. Sınıfta masa üzerinde paylaşır, sınıflardaki arkadaşlarla beraber yerdik...

Bizler yol boyunda oyun oynarken öğretmenlerimiz yanımızdan geçtiğinde tüm oyunu bırakıp hep beraber kafayla selam verirdik. Bu, bizim onlara gösterdiğimiz bir saygı ve hürmet biçimiydi. Bazen de en yakında bulduğumuz üzeri çamurlu damlara koşmaktı çocukluğumuz... Çizdiğimiz tipiler, çocukluğumuzun yasalarıydı. Ellerimiz, her damın başında oynarken aldığımız yaraların iziyle doluydu. Köşelerde kızlar kendi aralarında otururlardı. Kimisi oya öğrenmeye çalışır, kimisi de beştaş oynardı. Bazen de küçük kardeşleri gelir ablalarına; “Annen seni çağırıyor, dövecekmiş.” diye söylüyordu.

Bizler kızlara nazaran biraz daha özgürdük. Bazen oyun dan ellerimizin üşüdüğünün bile farkına varamazdık. Soğuyan ellerimizi muharilerden (bacalardan) aynı eşitlikte ısıttık... Küçük bir somurtma şekerini mahalledeki tüm çocuklar beraber tadacak kadar da cömerttik. Hatta

Fotoğraf: Ali Harmancı Arşivi

Alım Güçlü-Mehmet Şaşmaz-Kerim Güder.

bir elbiseyi özel bir günde ödünç alıp giyecek kadar da zengindik. Birlikte ne paylaştıysak o zaman paylaşmışız. Bayramlara ise biraz kırgınım. Çünkü hayalini kurduğum hiç yeni elbisem olmamıştı. Yamaların ağırlığı ve izi vardı bende. Yine de oyunun macerasında sonradan kaybolurdu üzüntüsü. Halamın kömbesinin kokusu gelirdi balkondan... Beni görünce köşesinden kopardığı dilimler yok mu? Lezzetini tarif edemeyeceğim kadar tatlıydı. Diğer halamın ise koynundan çıkarıp siyah cüzdanından verdiği harçlıkları annem görmeden saklardım. Annemin her zaman azarlayıp; "Ayıp, ayıp! Para mı istedin de aldın?" demesinden korktuğum için.

Evimizin köşesinde, çiviyle çakılı cadde levhasındaki yazılı Vali İzzet Bey'i çok merak ederdim; neden yazdılar ki diye. Postacının elinde çantasıyla sokaklarda adres ararken postacıya; "Bize gelen bir şey var mı?" diye sorduğum zaman, postacının utandığını bildiği tozlu yolların delik babıçlısydık (ayakkabı) biz. İp ören yaşlı kadınların yu-maklarına oyun yapan kediler de arada bir bizlere yoldaşlık

ederdi. Çeşme başlarında sulanan keçilerin süsüşmesine seyirci olurduk. Oyunu bozan yine çobanın sesi olurdu. Belki de en iyisi, ikindin okul sonu, boğazdan korna sesiyle geldiğini haber aldığımız mavi otobüsün önüne hazır olmaktı. Yabandan gelenlerin valiz ya da çantalarını taşımaya yardım ederdik; yükün ağırlığı kendi kilomuzu geçse de... Bir portakal ikramıydı umduğumuz... **Ni-hayetinde aldığımız ikram/hediye-nin sevinciyle dönerdik Mektebinö-nü'nden...**

Çocukluk bir başka...

Fotoğraf: Hasan Darcan

YouTube'de
Dinle

GELİN OĞŞAMA

*Ben bir gümüş oklavayım,
Uluyol'un toprağıym,
Bahçenizde bir gül bitmiş,
Ben o gülün yaprağıym...*

*Elim yudum ırığıla,
Yüzüm sildim yağlıgıla,
Kal evimiz sağlıgıla,
Ben bu gece misafirim...*

*Çıkayın dama çıkayım,
Damı başıma yıkayım,
İzin ver de benim babam,
Senin evinden çıkayım.*

*Bağa vardım üzüm aldım,
Ayrılığı gözüm aldım...
Çek bayraktar bayrağını,
Ben babamdan izin aldım.*

*Baba kızın çok mu idi,
Bu kız sana yük mü idi,
Kör olası emmileri,
Hiç oğlunuz yok mu idi...*

Söz: Anonim

Kaynak Kişi: Naciye VAROL

YouTube'de
Dinle

ÇELEN
SOHBETLERİ

OKUNDU

“Damlarda yankılanan sohbetlerden düğün davetlerine; dilimizin ve geleneklerimizin unutulmaya yüz tutmuş zarif mührü: Okundu.”

Kıymetli okurlarımız,

Çelen Sohbetleri başlığı altında, yöremizin dilinde yer etmiş kelimelerin izini sürmeye devam ediyoruz. Bugün çoğu harap olmuş damlarımızı, ikindi vakitlerinde çelenlerin üzerine çıkıp güneşlenen, sohbet eden büyüklerimizi hatırlıyoruz. Onlar birer birer bu dünyadan göçtükçe, hafızalarında taşıdıkları nice kelime ve nice hatıra da sessizce toprağa karışıyor... Bu yüzden bize bırakılan dil ve kültür mirasını korumak, yazıyla kayda geçirmek artık ertelenebilecek bir iş değildir.

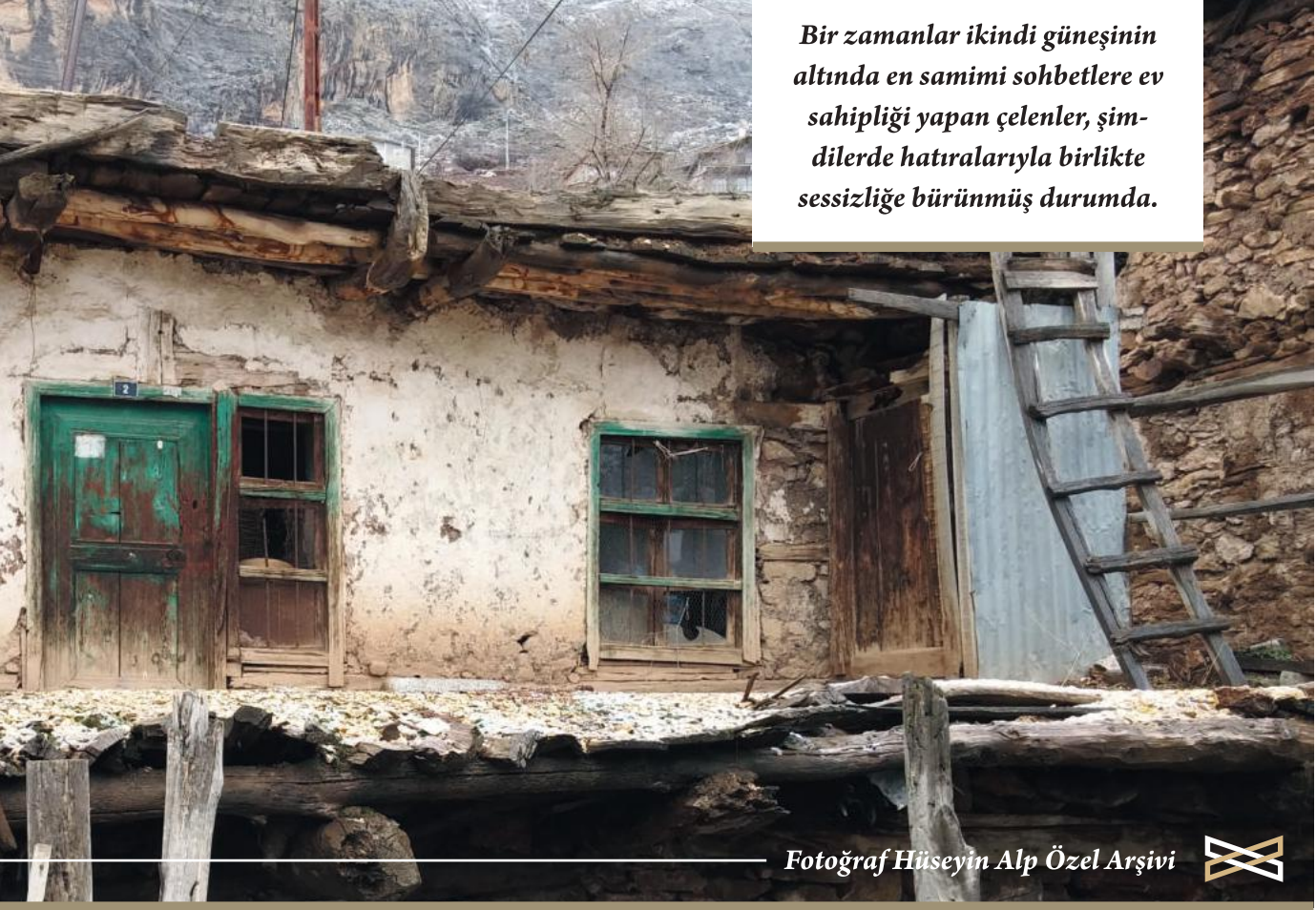
Bu sayımızda kıymetli ağabeyimiz Nurettin Özel'in Çetmi'de Muradına Erenler yazısından aldığımız ilhamla, yöremizde sıkça kullanılan fakat anlamı üzerinde fazla durulmayan bir kelimeyi ele almaya karar verdik: **Okundu.**

Gündelik hayatta kelimeleri çoğu zaman düşünmeden kullanıp geçiyoruz. Oysa kelimelerin izini sürdüğümüzde, bizi yüzyıllar öncesine götüren anlam katmanlarıyla karşılaşırız. Okundu kelimesi de böyle bir kelimedir. Yöremizde düğün davetiyesi anlamında kullanılan bu kelime, Eski Türkçedeki okı- fiilinden türemiştir. Bu fiil; çağırma, seslenmek, yüksek sesle söylemek ve yazıyı seslendirmek anlamlarını taşır.

Eski Türklerde ok, haberleşmenin ve çağırmanın sembolüydü. Bir obadan diğerine önemli bir haber ulaştırılacağı zaman, bu çoğu kez ok aracılığıyla gerçekleştirilirdi. Toya çağrı, düğüne davet ya da ortak bir işe çağırma, ok gönderilerek duyurulurdu. Dokuzuncu yüzyıldan önceye tarihlenen Maniheizm metinlerinde okı- fiilinin “yüksek sesle söylemek” anlamında kullanıldığı görülür. Kaşgarlı

Bir zamanlar ikindi güneşinin altında en samimi sohbetlere ev sahipliği yapan çelenler, şimdilerde hatıralarıyla birlikte sessizliğe bürünmüş durumda.

Fotoğraf Hüseyin Alp Özel Arşivi

Mahmud'un Divânı Lugâti't-Türk'ünde ise kelime hem "çağırma" hem de "yazı okumak" manasında yer alır. "Ol meni okıdı" ifadesi "beni çağırdı", "er bitig okıdı" ifadesi ise "kitap okudu" anlamına gelir.

Bu anlam genişlemesiyle birlikte okumak fiili ortaya çıkmış, kelime zamanla çağrıyı, ilanı ve duyuruyu ifade eden geniş bir anlam alanı kazanmıştır. Aynı kökten türeyen okunç kelimesi çağrı anlamını taşır. Meydan okumak, canına okumak, rahmet okumak, türkü okumak gibi deyimler, kelimenin "yüksek sesle seslenme" manasını bugün bile yaşatır. Okur, okuryazar, okutmak, okutturmak, okunurluk, okuntu gibi kelimeler de bu köklü dil ailesinin parçalarıdır.

İşte okundu, bu uzun dil yolculuğunun düğün geleneğine yerleşmiş hâlidir. Okundu, düğünün ilan edilmesi,

çağrının yapılması demektir. Bu gelenek çağrıyla birlikte gönderilen hediyeyle ifade eder. Davet, bir yazma, bir havlu ya da bir gömlekle somutlaşır; söz, eşya ile tamamlanır. Böylece kelime, insanlar arasındaki bağı güçlendiren bir anlam taşır.

Bugün başka yörelerde oku ya da okuntu adıyla bilinen bu gelenek, düğünlerimizde insanları bir araya getiren güçlü bir çağrının adıdır. Okundu, "gel" demenin, sevinci paylaşmaya davet etmenin kelimeye bürünmüş hâlidir. Bu yazımızda, okundu kelimesinin dilimizde ve düğünlerimizde tuttuğu yeri hatırlamaya çalıştık. Çünkü kelimeler yaşadıkça, onlarla birlikte hatıralar da yaşamaya devam eder.

Başka bir sayıda buluşmak dileğiyle...
Kalın sağlığıla...

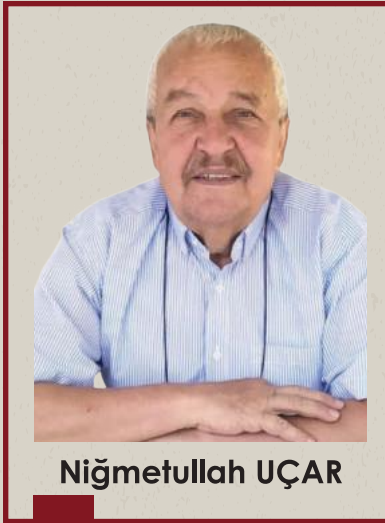
YouTube'de
Dinle

BAHARDA YAPILANLAR

Zemheriden bahara geçişin, toprağa duyulan hasretin ve yayla göçü öncesi bitmek bilmeyen o tatlı telaşın hikâyesi: Baharda Çetmi.

Bahar gelince Antalya'ya çalışmaya giden erkekler köye dönerdi. Çok eskiden yürüyerek gidilip gelindiğinden, hep birlikte gidilir gelinirdi. Devekayası'na gelince dinamitler patlatılarak köylüye geldikleri haber verilirdi. Benim çocukluğumda arabalarla gelindiğinden herkes aynı anda gelmezdi. Köye Taşkent'ten araba tutulur, gelinir; eşyalar eve taşınır, insanlar hoş geldin demek ve gelmeyen akrabalarından haber almak için gelirlerdi. Gelenlere portakal, şeker vb. ikram edilir, havadisler anlatılırdı.

Niğmetullah UÇAR

Antalya'ya çalışmaya gidenler geldiğinde, bahçelerde kar kalkar kalkmaz ilk iş şalvarlıkların depilmesi ve terziye kıl pantolon diktirilmesi olurdu. Kışın dokunan kıl kumaşlar, erkeklerin Antalya'dan gelmesiyle evlerden çıkarılırdı. Birkaç kişi toplanır, kazanlarda sular kaynatılır, kapan kurulur ve işe başlanırdı. Kapan, geniş çaplı bir ağacın ortadan ikiye yarılmasıyla yapılır, içi oyularak tekne hâline getirilirdi. İki ucuna güçlü iki erkek oturur, pantolonlar sığanır, aralarına kıl kumaş konulurdu. Üzerine sıcak su dökülür, karşılıklı oturanlar ayaklarıyla vurmaya başlardı. Kumaş hareket ettirilerek kılların oturması sağlanırdı, saatlerce tekmelenirdi. Dibek, Fil Ahmet, Delibakı Yusuf ölçüyü alır, keser ve içine bez koyarak pantolonu dikerdi. Kıl kumaşın kılları yine de bacakları dörpü gibi sürter, kızartırdı; ama soğuktan korurdu.

İkinci iş olarak terslerin bahçelere taşınması ve ahırların boşaltılması gelirdi. Ahırlar ağzına kadar dolmuş, yığacak yer kalmamış olurdu. Tersler çuvallara konur, hayvanlara

Uluyol'da yoncalar çiçek açmış...*Fotoğraf İbrahim Yazıcı*

yüklenir, bahçelere götürülüp serilirdi. Bu iş günlerce sürerdi. Bahçelere, Asarcık'a, Sığındı'ya ve derelere taşınırdı. Sabah hayvanlara ters yüklenir, bahçede boşaltılıp dağıtılır, yıkık duvarlar varsa onarılırdı. Tarlaya toprak kaymışsa temizlenir, tarla ekime hazır hâle getirilirdi.

Toprak ısınınca bahçeler kazılır ya da sürülür; tomata, bakla, kırmızı badılcın, bostan, biber, soğan, sarımsak için yer ayrılır ve ekim yapılırdı. Bahçenin büyük kısmına tomata ekilirdi; çünkü kış boyu o yenirdi. Tomata yahnisi, tomatalı pilav, kızartma, bitti, kömbe hep ondan yapılırdı. Kenarlara bakla, bir bölüme soğan ve sarımsak, bir bölüme badılcın ekilir; bostanlar baklaların arasına saklanırdı. Biz çocuklar onu oradan bulur, bostan çalar-dık. Darı çalar, dere kenarında ateş yakarak ütüp yerdik. Bahçeye gidince tomata söker, darı koparır, bakla toplar; isli tencerede pişirip yerdik. O zamanlar badılcınlar kopardı, nefisti; hepsi doğaldı.

Bağlarda dallara su yürüdüğünde bağlar budanır, boğazları açılırdı. Gilimeler çerge ya da gece evlerinin üzerine atılır, yağmurdan koruması için çatılar takviye edilirdi. Yazlık salıya arpa ve nohut ekmek için dağlar karlı iken yaylaya gidilirdi. Açık yerlerden toprak kazılarak tarladaki karların üzerine serpilirdi. Karlar erisin, tarla çamurdan kurtulsun ve çift ekme tavına gelsin diye bu işlem yapılırdı. Karlar eriyip toprak kurduğunda tohum, saman ve bir kat yatak yüklenerek yaylaya gidilir; arpa, nohut, mercimek ve burçak tarlaya elle serpilir, karasabanla ekilirdi. Sonraki yıllarda teknik biraz gelişti; öküzlerin ve karasabanın yerini katırlar ve daha büyük sabanlar aldı. Bu işler

birkaç gün sürdüğünden babalar yayla damında kalır, çocuklar akşam hayvanlarla köye dönerdi. Dönüşte Akpınar'a uğranır, Aktopraklık'tan toprak kazılıp çuvallara konur, hayvanlara yüklenirdi. Bu toprakla analarımız eve akçalar, güz gelince pekmez kaynatırken kullanırdı. Sabah azık torbası, tohum ve samanla yaylaya gidilirdi. Bazıları yanında tencere götürüp bulgur çorbası yapar, çoğu ise köyden gelen yiyeceklerle idare ederdi. Hava soğuk olduğundan yayla damlarında bir kenarda öküzler, bir yanda insanlar yatardı.

Tarlalardaki çakıllar oba salısında toplanır, tarla dışına ya da tarla içindeki taşlık bölgelere yığılırdı. Sabanın değmediği çakıl dipleri ve kenarlar kazmayla kazılır, tohumlar toprakla buluşturulurdu. Bu işe "kıran kazmak" denirdi ve genelde çocuklara yaptırılırdı. Bahar çiftleri bittikten sonra köyde bahçe işleriyle uğraşılır, hayvanları çocuklar dağlara güder, akşam eve getirirdi. Sabah güneş doğmadan yola çıkılır, birkaç çocuk birlikte akşama kadar oyunlar oynar, hayvanlara bakardı. Öğle vakti hayvanlar sulanır, acıkınca azıklar çıkarılıp katık karıştırılarak yenirdi. İkinci vakti ağaçların gölge uzunluğuna göre belirlenir, köye dönülürdü. Güneş uçma vaktinde köye varılırdı.

Bütün bu işler tamamlandığında, köy yakınlarında ekinler ve bahçelerde sebzeler olduğundan hayvanların zarar vermemesi için yaylaya göçülürdü. Yayla göçünü geçen sayımızda anlatmıştım. İnşallah bundan sonraki sayılarda yazın Çetmi'de yapılan işleri anlatmaya çalışacağım. Gelecek sayıda buluşmak üzere, **Allah'a emanet olun; saygılar sunuyorum.**

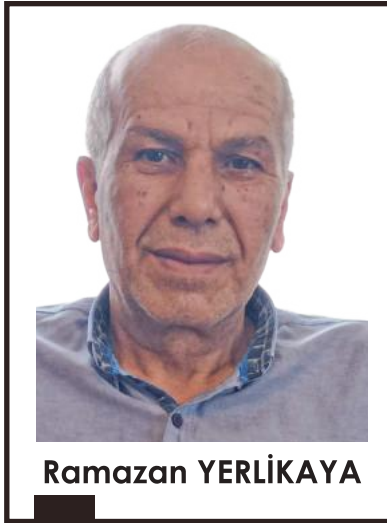

YouTube'de
Dinle

KECİMEN ÜZÜMÜ (Ekşikara)

Toprağa dönüş, geleceğe en büyük yatırımdır

Ramazan YERLİKAYA

Gıda erişimi, bir ülkenin en az sınır güvenliği kadar stratejik bir meselesidir. Topraklarımızı yeniden canlandırarak hem geçmişin mirasını koruyabilir hem de geleceğimizi güvence altına alabiliriz. Gıda, milli güvenlik meselesidir.

Bir ülkenin bağımsızlığı; güçlü bir ordusuyla olduğu kadar, halkını doyurabilme kapasitesiyle de ölçülür. Bugün Türkiye nüfusunun %95'i şehirlerde, yalnızca %5'i köylerde yaşamaktadır. Bu tablo, gıda güvenliğimizin ne kadar hassas bir dengede olduğunu göstermektedir. Pandemi döneminde yaşadığımız kısa süreli tedarik sorunları, tarımsal üretimin hayatımızdaki önemini bir kez daha kanıtlamıştır.

Tarımın önündeki en büyük engel, miras yoluyla küçülen ve ticari değerini yitiren parçalı arazilerdir. Ancak bu sorunun da bir çözümü vardır. Yozgat Kadişehrinde

Kaymakamlık, Belediye ve Ziraat Odası el ele vererek küçük tarlaları 50 yıllığına kiralamış ve bu alanları devasa bir meyve bahçesine dönüştürmüştür. Bugün o topraklarda köylüler sigortalı olarak çalışmakta, üretilen meyveler Çin dâhil pek çok ülkeye ihraç edilmektedir. Bu model, “birlikten kuvvet doğar” sözünün tarımdaki en somut karşılığıdır.

Taşkent’in saklı hazinesi olan “Kecimen Üzüümü”nün başarı hikâyesini neden Taşkent Gökusu Havzası’nda yazmalıyım? Aşar Barajı’nın sunduğu 360 milyon m³ su kapasitesi, bölgeyi tarımsal yatırım için adeta bir vaha hâline getirmektedir.

Aşar, Kecimen, Çetmi’nin Gevenli ve Fakımeresi, Bo-lay’ın Çakalderesi’nden Balcılar hattına kadar uzanan bölgede; atalarımızın binlerce yıl boyunca yüksek kaliteli üzümler yetiştirdiği milyonlarca metrekare arazi bugün atıl durumda beklemektedir. Adını Kecimen Mahallesi’nden alan ve hâlen pazarlarda aranan o meşhur “Kecimen Üzüümü”, ne yazık ki yeni neslin ilgisizliği ve tapulama sorunları nedeniyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

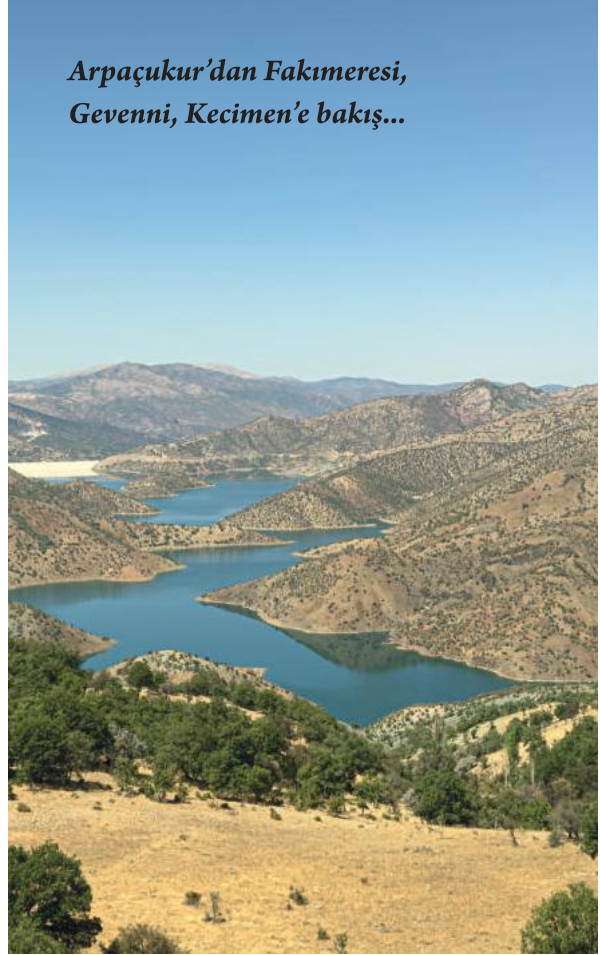
Entegre Tarım Projesi ile bölgedeki hazine ve orman arazilerini yeniden üretime kazandırmak için somut bir yol haritası mevcuttur.

Toprağa dönüş, geleceğe yatırımdır.

Taşkent ve mahallelerinde bugün eski bağlar kalmamış olabilir; ancak “Kecimen Üzüümü” markası hâlâ yaşamaktadır. Bu marka değerini modern tarım teknikleri ve arazilerle buluşturduğumuzda, bölge insanı için yeni iş kapıları açılacak ve göç tersine dönecektir.

Unutmayalım ki atıl duran her metrekare toprak, kaybedilmiş bir gelecektir. Topraklarımızı yeniden Kecimen Üzüümü ile yeşertmek; milletimizin mutluluğu ve ülkemizin gıda güvenliği için bir tercih değil, zorunluluktur.

Arpaçukur’dan Fakımeresi, Gevenni, Kecimen’e bakış...

Fotoğraf: Hasan Ali Polat

Yozgat’ta tarlaların birleştirilmesiyle kurulmuş olan 5 bin dekar meyve bahçesi...

YouTube'de
Dinle

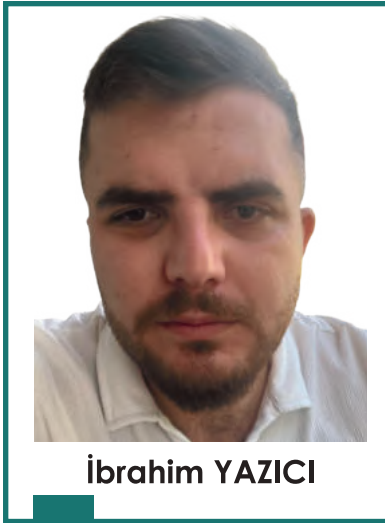
YAMAÇTA BEKLEYEN

Geçmişin izinde bir yayla yürüyüşü: Yağrüngölü'nün kıyısında saklı kalan hatıralar...

Kış uykusundan uyanan dağların serinliğini yüzümde hissederek, dizime kadar büyümüş yoncaların arasında bir süre gezindim. Gaynarmuşar'ın üstünde, Uluyol'dan yaylaları seyrettim. İnsanın içine huzur dolduran bir bahar sabahındaydım.

Yolun sağında, Mezargedigi denilen mevkide, aynı hizada ve belli bir düzen içinde sıralanmalarından anlaşıldığı kadarıyla çok eski bir kabristan vardı. . . Kim bilir bu mezarlık sinesinde kimleri saklıyordu. Bu mezarlık bana, kadim Türk mezarlarının yükseklerle yapılmasını hatırlattı. Eskilerin anlattığına göre burada Adapazarlı bir çavuşun mezarı varmış. . . Vaktiyle buralarda bir savaş olmuş. Mezarlığın hâline içim burkuldu. Ölümü, harap mezarlıklarda hissetmenin verdiği düşünceyle geçmişlerimiz için bir Fatıha okudum.

Alata tarafındaki dağlar gözüme ilişti. Kösürelık Yaylasının ötesinde Karaman'a, Mersin'e doğru uzanan dağ silsilesi ufuk çizgisiyle birleşse de yine de seçilebiliyordu. Öbür yanda ise Yağrüngölü, Ağeğrik ve Çamıyalanı vardı. Birden, "Yağrüngölü'ne bakayım," diye düşündüm. Ağeğrikten usulca aiağıya doğru eğildim ve rahmetli Tütü Hasan Hüseyin abinin evinin önünden geçip küçük yoldan yamaca geçtim. Tepede küçük bir ardıcı kendime gölge yapıp oturdum.

İbrahim YAZICI

Uzaktaki gölün maviliği, yamaçta kalan son kar birikintileriyle birlikte insanın nefesini kesiyordu. Gölün üst tarafında uzun bir kavak ağacı ve bir çeşme vardı: Abdullah Dayı'nın çeşmesi... Yağrüngölü deyince Abdullah (Cengiz) Dayı gelirdi aklıma... Asil bir insandı. Çok konuşmazdı ama konuştuğu zaman sözü dinlenirdi. Bir soru soracağı zaman, karşısındakine değer verdiğini bakışlarıyla hissettirirdi. Karşısındaki bir çocuk bile olsa onu ciddiyetle dinlerdi. Benim için saygıyı her hâliyle hak eden değerli bir insandı.

Üç beş yıl önce onunla oturmuş, epeyce hasbihal etmiş-tik. Geçmiş güzel günlerini anlatmıştı; komşulardan, tarla kenarını kazdıkları günlerden, düğenden, sarı katırdan bahsetmişti. Obada yalnız değillerdi tabi. Oğulları Mustafa Hoca da her zamanki gibi yanlarında, onlara kol kanat olmaya çalışıyor; Nazife halam ise damın yanındaki örenenin başında büyük odunları parçalayıp ocağa doğru yığıyordu.

Nazife halam yanımıza gelip, babamı kastederek:

— Nerede o dayımın oğlu, hiç yanımıza gelmez oldu, dedi; samimi bir sitemle.

Abdullah Dayı da:

— Deden nerelerde? Dün Musagölü'nden gelirken gördüm. Akmuğar'da evlerinin önünde pırtıları vardı ama kimse yoktu görünürde, dedi.

— Dün dereye arık çıkarmaya gitmişler, dedim.

Nazife halam, Mustafa Hoca'ya seslenerek:

— Guzum, öte yüzde düdenin kenarında Halil Çavuş harman gırkar. Ona da seslen de gelsin, iki lokma bir şey yesin. Çocuklar sabah köye gittiler, gelemesler; bahçede havar sulayacaklar daha, dedi.

Abdullah Dayı:

— Gelmez oğlum Halil Dayı. Siz buradan götürün; işi bitirmeden oturamaz o, dedi.

Mustafa Hoca'yla birlikte Halil Çavuş'un yanına kadar vardık. Rahmetli, çabaltısıyla makine gibi bir o yana bir bu yana gidip geliyordu. Geçtiği yerde tek bir ot bile bırakmıyordu.

— Kolay gelsin, Halil Dayı, deyince bir an durdu. Sonra arkasına dönerek:

— Yeğenim, ne hayır? Hoş geldiniz, dedi.

Yemeği görünce:

— Sağ olsun babangil, obada hiç kimseyi aç komaz, dedi

Mustafa Hoca'ya.

— Torbada ekmek var, unutmuşum azığı; yemeye vaktim olmadı, dedi.

Getirdiğimiz pılavı ve yoğurdu bir solukta yedi.

— Yeğenim, sen nerede durun şimdi? dedi Mustafa Hoca'ya.

— İstanbul'dayım dayı, dedi Mustafa Hoca.

— Eyi, pek eyi yeğenim, maşallah. Gel get bullara, niden oralarda, dedi.

Tam gideceğimiz sırada:

— Ulan yeğenim, elime bir diken battı... Kadın karşı-ğı dikenini elimi yüzümü daladı, şunu bir çıkar, deyip dört başı mamur bir küfür savurdu.

Dikeni çıkardım. Elini biraz toprakla ovdu, orağı alıp kaldığı yerden harmanın yoncasını biçmeye devam etti. Birden Mustafa Hoca'ya dönüp:

— O damın üstüne çinga çakın yeğenim, kar yıkar onu, dedi; hiçbir şey olmamış gibi işine koyuldu.

Abdullah Dayıların yanına geri dönüp yemekti, çaydı derken, çeşmenin yanındaki söğüdün serinliğinde epey oturmuştuk. "Ne çok sene geçmiş," dedim kendi kendime.

Kalktım. Çamıyalanı'na doğru giderken geri döndüm ve Yağrüngölü'ne uzun uzun baktım. Önceki yıl mavi kapılı küçük damın çinkosu çakılmış, söğüt büyümüş; tepesin-deki rüzgâr yine esiyordu. Yaylanın karşı tepesinde yukarıdan aşağıya fidanlar dikilmiş, diz boyu yonca duvar dip-lerini sarmıştı. Bu yamaçlar bugün de oyalıyor birilerini. Lakin her fani gibi dar-ı dünyanın imtihanını verip göçüp gidenler... İşte onlar, bu yamaçta bizden sadece okunacak bir Fatiha'yı beklemekteler...

Abdullah Cengiz ve Halil Coşkun

Fotoğraf: Hüseyin Alp Özel

Yağrınçölü Yaylası...

Fotoğraf: Adem Turan

GEL GİDELİM KÖYÜMÜZE

Fotoğraf: Mehmet Şaşmaz

Sürüler yayılmış kıra
Gel gidelim bizim köye
Kuzular inmiş çayıra
Gel gidelim köyümüze

Çayırda papatya biter
Kınalı keklikler öter
Çektiğimiz hasret yeter
Gel gidelim köyümüze

Halis baba söyler sözü
Yandı küle döndü özü
Bülbül gibi etme nazı
Gel gidelim köyümüze

Bahçede açılmış güller
Dalına konmuş bülbüller
Gurbetteki bizim eller
Gel gidelim köyümüze

Ömür geçti orda burda
Atamın mezarı orda
Çetmi denen ana yurda
Gel gidelim köyümüze

Torosların arkasına
Bizim köyün yaylasına
Kekik yavşan rayhasına
Gel gidelim köyümüze

Kırlarda çiçek açılmış
Koyun kuzular seçilmiş
Bizim yaylaya göçülmüş
Gel gidelim köyümüze

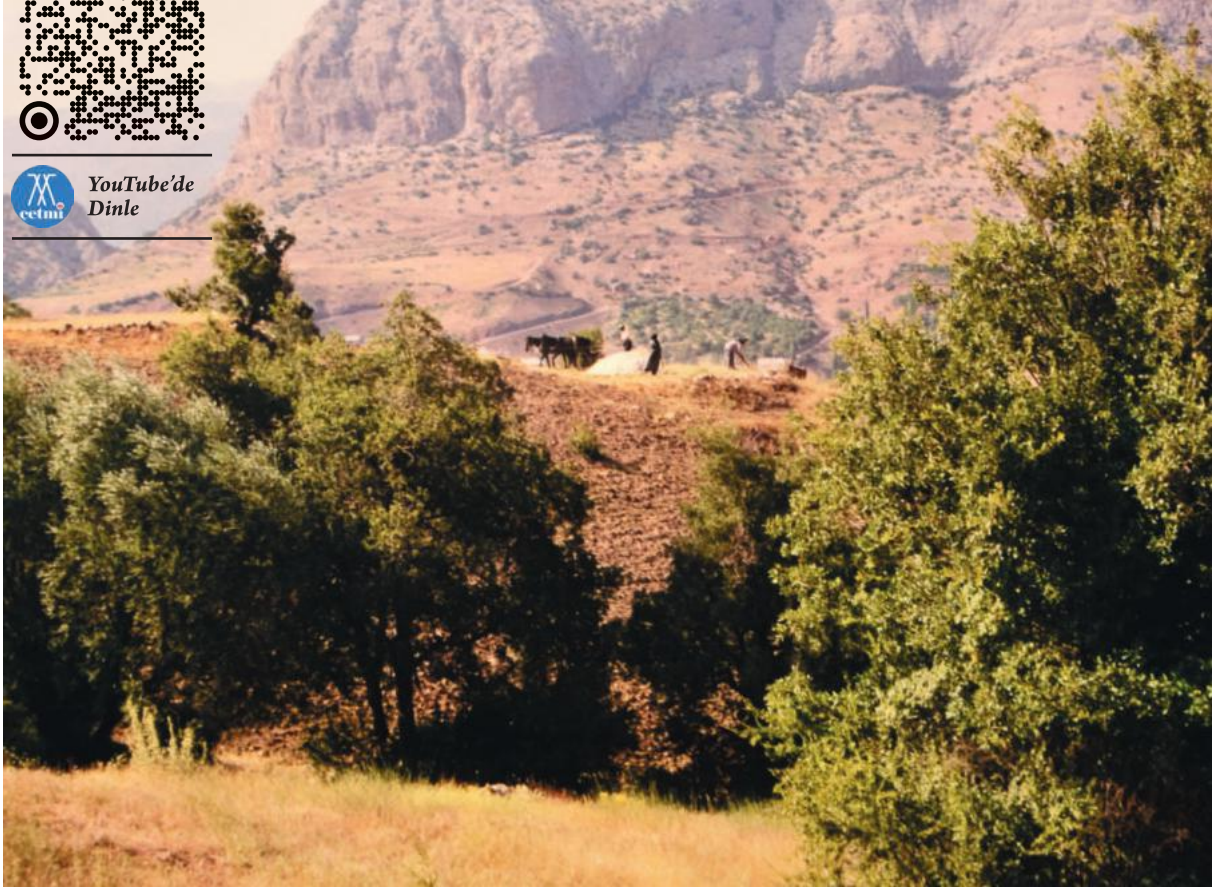
Halis YAZICI

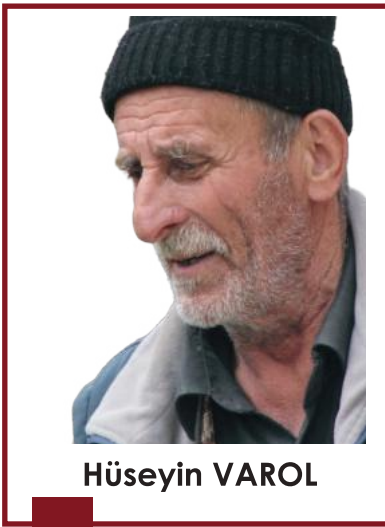
YouTube'de
Dinle

YouTube'de
Dinle

KARINCALARIN AHI

Hüseyin VAROL

- Selamünaleyküm yeğenim, kolay gelsin.
 - Hoş geldin emmi, aleykümselam.
 - Ne var ne yok yeğenim?
 - Ne olsun emmi, geldik şöyle uçtan kıyıdan; eren yerlerinden deşirip toplayalım diye...
 - Ben de dün geldim. Harmanı çırtım. Ardıcın dibine bir cerge yaptım. Biraz eren yerlerinden biçip toplayalım diye...
- Yeğenim, bu sene rahmet bol oldu. Ekinler güzeldi. Maşallah her yerde mahsul bol. Şurada biraz ekin biçtik; desteler yerine sığmıyor.
- Nihayet akrabalar da toplandı da koca yeri iki günde biçtik. Kocaman kocaman yığınlar oldu. Beş altı sevim sap oldu. Onları günlerce sürdük.

Malama yapıp yığdık. Fazla yer kaplamasın diye güzelce sıkıştırıp düğen sırtla dövdük. Harmanın kenarına bir de yelken yapıp taktık; rüzgârın ne taraftan estiğini bilmek için.

Her şey hazırdı ama savuramazsın! Çünkü öşürcü memurları gelip harmanı mühürlediler.

“İki gün biz yokuz, sakın savurmayın; cezası büyük ona göre!” deyip gittiler.

İki gün sonra tekrar geldiler:

“Bugün sıra sende, harmanını savurabilirsin.” dediler.

Yeğenler de yardım ettiler; birkaç saat içinde savurduk. Öşürcü memurlar haklarını alıp gittiler. Artık biz bize kalmıştık. Önce buğdaylar, sonra saman taşınacaktı; çünkü buğday daha önemliydi.

Aradan birkaç saat geçmişti ki, amcam çok öfkeliydi:

“Durun, ben size gösteririm!” diye söylenip duruyordu.

Allah Allah... Amcamı kızdıran neydi acaba? Derken,

amcam bir meydan ateşi yaktı. Harmanın kenarını ateşle, kızgın küllerle çevirmeye başladı.

Karıncalar harmandaki buğdaya öyle bir yumulmuşlardı ki, sanki harmanda ne var ne yok sabaha taşıyacaklardı.

“Amca, yapmasan iyiydi.” dedim.

“Yeğenim görmüyor musun? Bir tane bile koymayacaklar!”

“Ulan amca, ne götürecekler? Götürseler bir iki avuç anca götürürler.”

Amcam daha da öfkeli:

“Benimle emek mi çektiler? Ne hakları var?”

Artık yapacak bir şey yoktu. Ateşe giren karıncalar, harmandan çıkmaya çalışan karıncalar yanıp ölmüşlerdi.

İkinci gün Yörükler develeriyle gelmişlerdi. Kirayla buğdaylarımızı taşıyacaklardı. Onlarla pazarlık edip anlaştık. On beş deveyle buğdayı taşıyacaklardı.

Biz samanı kendi hayvanlarımızla götürecektik. O zamanlar yük taşıma araçları katırlar ve eşeklerdi. Bir iki katırı olan çok şanslıydı.

Katırın boynuna bir de çan taktın mı, değme keyfine! Buna ne yol dayanır, ne yük dayanır. Artık yolların kralı sensin!

Emmim sonunda buğdayı ambara doldurdu, samanı da samanlığa. O zamanlar koca koca ambarlar olurdu. Güzün buğdaylar yıkanır, kurutulur; değirmende öğütülür; unlar un ambarına konurdu. Çünkü kışın bunları yapma şansın yoktu. Onun için atalarımız: “yapılırsan da yazın, yıkılırsan da yazın” demişlerdir.

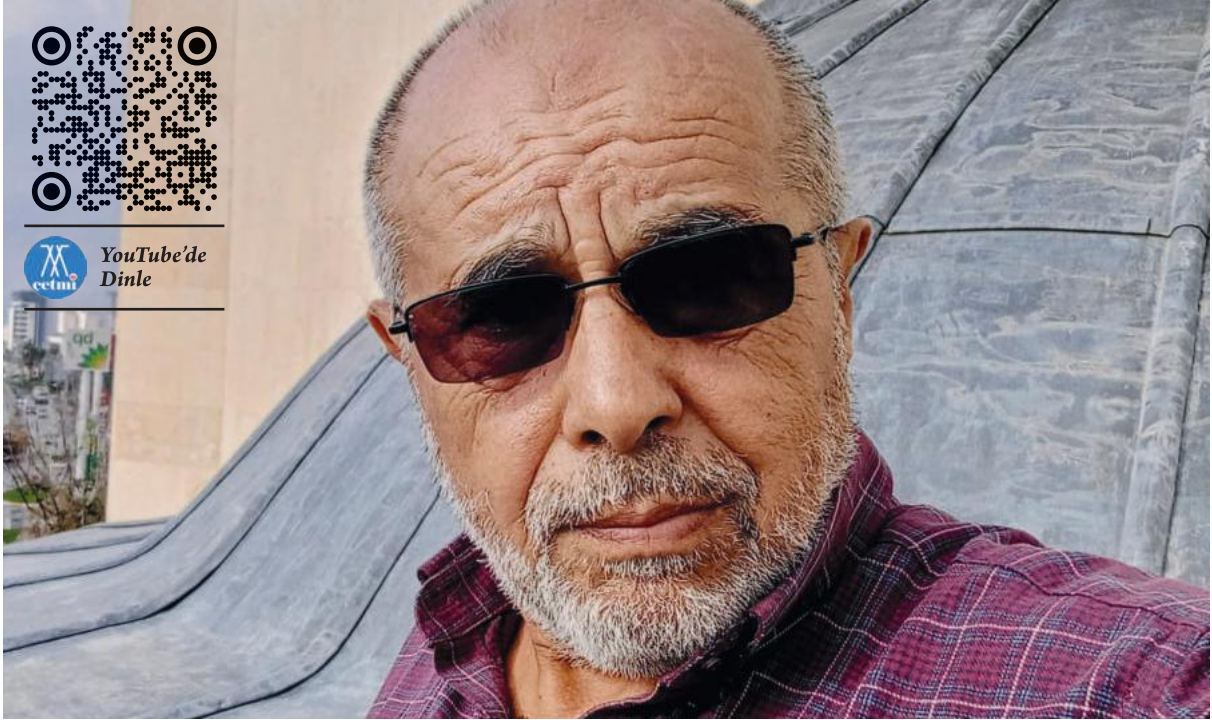
Emmim o sene kışa doğru hastalandı. Bir iki ay hasta yattıktan sonra vefat etti. Yani sizin anlayacağınız, karıncalardan kıskandığı buğdayı yiyemeden ölmüştü. Belki ömrü o kadardı, onu bilemeyiz. O an Allah’ın takdiri...

Acaba karıncaların ahı da var mıdır? Ne dersiniz?

Not: Rahmetli babamın anlattıklarından esinlenerek yazdım. Sürç-i lisan ettiyse affola...

ANTALYA KONYALILAR CAMİİ VE KUR'AN KURSU
YAPTIRMA VE YAŞATMA DERNEĞİ BAŞKANI

ABDULLAH GÖKGÜN İLE SÖYLEŞİ

Kıymetli hemşehrilerim, Antalyalı Çetmili kardeşlerimizin büyük emeği ve gayretiyle inşa edilen Antalya Konyalılar Camii hakkında, Dernek Başkanı hemşehrimiz Abdullah Gökgün Bey ile bir söyleşi gerçekleştirdik. Bu hayırlı hizmette emeği olan başta kendisine, dernek yönetimine ve katkı sunan tüm hemşehrilerimize teşekkür ederiz.

İbrahim Yazıcı: Öncelikle sizlere ve bütün Çetmililer'e yürekten teşekkür ederim. Antalya'da kayda değer bir nüfusa sahip olan Çetmililerin tek ve nadide bir eseri olan Camiyi yapma ve yaşatma yolunca hizmetleriniz takdire şayan.

Abdullah Gökgün: Rica ederim.

İ.Y.: Cami yapım fikri ilk olarak nasıl ortaya çıktı? Bu ihtiyacı doğuran sebepler nelerdir?

A.G.: 2017 yılının Kasım ayında camide arkadaşlara, camimizin önünde bulunan boş alana bir Kur'an Kursu ve gençlik merkezi yapmamız gerektiğini ifade ettim. Arkadaşlarımız bu fikri uygun gördü. Bunun üzerine ben, Camimizin İmamı Mehmet Ersoy, hemşehrilerimiz Mustafa Karaduman, Mehmet Tayar ve Ahmet Aslan ile birlikte İlçe Müftülüğüne giderek gerekli işlemlerin başlatılmasını talep ettik. Onay aldıktan sonra Kepez Belediye Başkanı Sayın Hakan Tütüncü'ye gidip destek istedik. Kendisi bize her türlü yardımı sağlayacağını söyledi

ve “Abdullah abi, bu camiye yıkarak yeni bir cami yapsak nasıl olur?” dedi. Bu teklif karşısında şaşırdık ama fikir güzeldi. “Tamam başkanım, bir değerlendirme yapalım.” diyerek ayrıldık. Fakat bu işin altından kalkabilir miydik, onu bilmiyorduk.

Camiye yıllar önce imece usulüyle emek vermiş olan büyüklerimiz Baki Darcan, Hüseyin Topkara, Halis Yazıcı ve Necati Uçar ile görüştük. 1978’den beri hizmet veren camimizin artık ömrünü tamamladığını, yenisinin yapılması gerektiğini ifade ettiğimizde, “Daha büyük ve daha güzel bir cami yaparsanız itirazımız yok, yıkın ve yapın.” diyerek bize büyük cesaret verdiler.

İ.Y.: Dernek olarak cami yapım sürecine nasıl başladınız? İlk adımlarda zorluklarla karşılaştınız mı?

A.G.: Büyüklerimizden aldığımız cesaretle hemen dernek kurduk. Kurucu yönetim; ben Abdullah Gökğün, İmam Mehmet Ersoy, Mustafa Karaduman, Mehmet Tayar, Ahmet Aslan ve merhum Tacettin Demir’den oluşuyordu. Camimiz belediye tarafından yıkıldı. Camimizin yıkılışını üzülecek, yaşlı gözlerle seyrettik.

Dergimizde “Sürüp gelen bir sözümüz vardı; şimdi yeniden yola düştü. . .” diye bir söz vardır. Bu söz misali biz de yeniden yola düştük. Ekonomik zorlukların olacağını, tepki gösterenlerin çıkacağını biliyorduk. Bunların hepsi oldu; ancak biz kulaklarımızı tıkadık ve işimize odaklandık.

Bodrum kazıldı ve yapım başladı. Hemşehrilerimizin katkılarıyla camimiz kısa sürede yükseldi. Zaman zaman sıkıntılar yaşadık ama her defasında Allah’ın izniyle bir kapı açıldı. Bursa ve Konya’daki hemşehrilerimizi ziyaret ederek destek istedik; onların katkılarıyla önemli aşamalar kat ettik.

Demirgül Camii’nin yanında büyük bir kermes düzenledik. Bursa, Konya ve Antalya’da tekstil işi yapan hemşehrilerimiz destek oldu. Antalya’daki pastacılar tatlı ve pasta gönderdi. Evlerde kömbeler yapıldı. Çetmi’nin cefakâr hanımları günlerce börek yaparak büyük emek verdiler. Bu kermesi üç kez düzenledik ve tüm gelirini camimize harcadık.

2019 Ocak ayında kaba inşaat tamamlandı. İnce işleri ise Sayın Hakan Tütüncü’nün 2019 yerel seçimlerinde verdiği söz doğrultusunda belediye tarafından ihale edilerek tamamlandı. Bugün camimiz Antalya’nın örnek

gösterilen camilerinden biri hâline gelmiştir. Kendisine teşekkür ederiz.

İ.Y.: Caminin mimari özellikleri ve kapasitesi hakkında bilgi verebilir misiniz?

A.G.: Camimizin projesi, İstanbul'daki tarihi Sokullu Mehmet Paşa Camisi'nden esinlenerek hazırlandı. Çift minareli yapılmasına karar verdik. Altında 666 m² büyüklüğünde bir bodrum bulunuyor. Tuvaletler hem alt katta hem üst kattadır. Şu anda bodrum aktif olarak kullanılmamaktadır.

Kadınlar mahfiliyle birlikte toplam kullanım alanı yaklaşık 450 m²'dir ve camimizin kapasitesi 850 kişidir. İç ve dış mimaride tamamen yerli Limra mermer kullanıldı. Camimiz 2023 yılı Ramazan ayında ibadete açılmıştır ve bugün Antalya'nın yıldızı, Konyalıların gururu olarak anılmaktadır.

İ.Y.: Yapım sürecinde hemşehrilerimizin desteği nasıldı?

A.G.: Konyalı ve Antalyalı hemşehrilerimizin desteği çok yoğundu. Yardım eden tüm kardeşlerimize teşekkür eder, sağlıklı ve huzurlu bir ömür dileriz.

İ.Y.: İnşaat süreci ne kadar sürdü? En çok hangi aşama sizi zorladı?

A.G.: İnşaat süreci toplam 5 yılda tamamlandı. Bizi en çok zorlayan ekonomik şartlar oldu. Onun dışında büyük bir sıkıntı yaşamadık.

İ.Y.: Caminin açılışından sonra bölge halkına nasıl bir katkı sunduğunu düşünüyorsunuz?

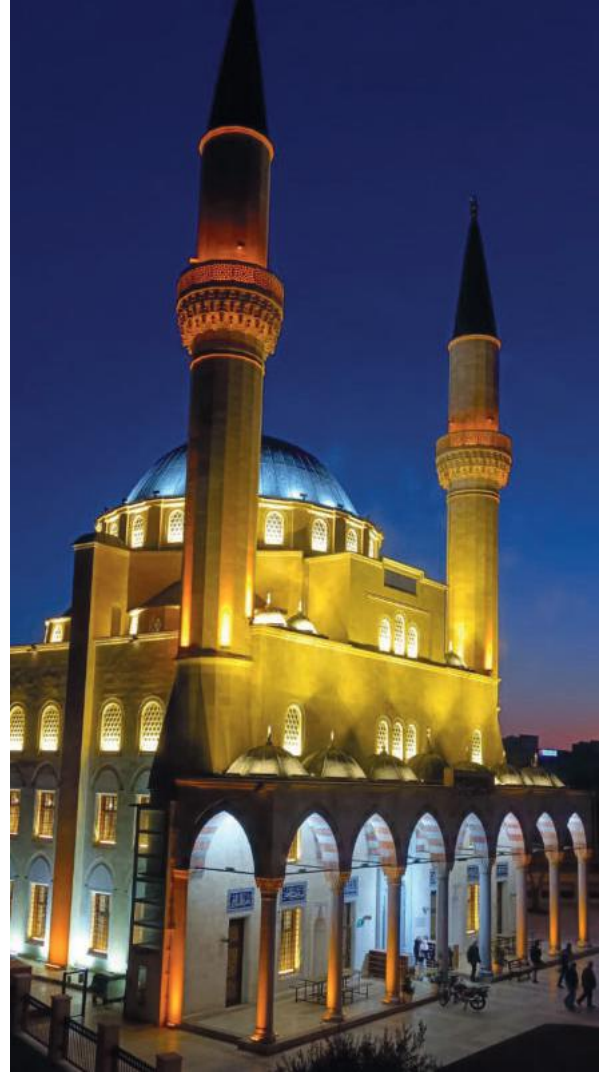
A.G.: Camimiz Antalya halkı üzerinde olumlu bir etki bıraktı. Herhangi bir olumsuz tepki almadık.

İ.Y.: Bundan sonraki hedefleriniz nelerdir? Yeni projeleriniz var mı?

A.G.: Derneğimiz ayrıca 12 derslikli müstakil bir 4-6 yaş Kur'an Kursu yaptırdı. 2024-2025 eğitim yılında 6 sınıf öğretime açıldı. Bundan sonra hem Kur'an Kursu'nun hem camimizin bakımı, ihtiyaçları ve toplumsal faaliyetleri için çalışmalarımız devam edecektir.

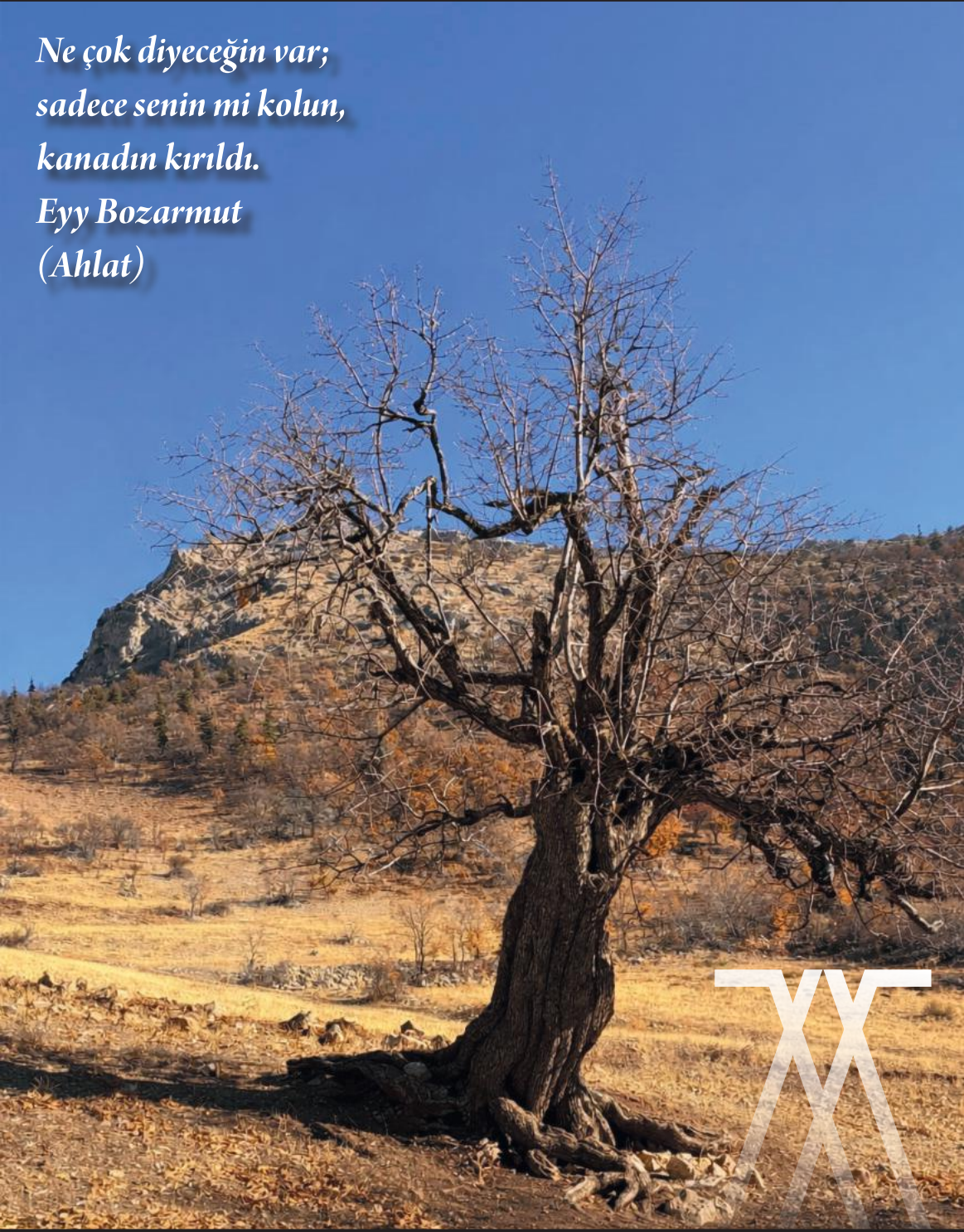
İ.Y.: Bizlere vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz. Cenab-ı Hak hizmetlerinizin devamını nasip eylesin. İnşallah dergimizde gelecekteki çalışmalarınızı da paylaşmak isteriz.

A.G.: İnşallah, ben de teşekkür ederim. Tüm hemşehrilerimi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Ahlat

*Ne çok diyeceğin var;
sadece senin mi kolun,
kanadın kırıldı.
Eyy Bozarmut
(Ahlat)*

Fotoğraf: İbrahim Yazıcı

YouTube'de
Dinle

Hatıp Hoca Hikayeleri

HATIP HOCA VE EŞKİYALAR

Çetmi'nin Karaman'a bağlı olduğu yıllardır. O dönemlerde vergi ve salma parası toplanır, Karaman'a iletilirmiş. Yine bir güz mevsiminde köy halkı vergi ve salma parasını toplar. Bu emaneti güvenilir bir kişinin götürmesi gerektiğini düşünerek, parayı bir dağarcığa koyar ve Hatıp Hoca'ya:

— Hocam, bu parayı sen götüreceksin, derler.

Hoca da bu görevi kabul eder.

O günlerde bazı köylüler de Karaman'a pekmez satmaya gitmektedir. Hatıp Hoca onlarla birlikte yola çıkar. Bir süre yol aldıktan sonra Salavat Köprüsü'ne varırlar. Ancak orası pek tekin bir yer değildir; çünkü o civarda asker kaçakları ve eşkıyalar kol gezmekte, yolcuların canına ve malına kast etmektedir.

Hocanın da talihi ya... Eşkıyalar yollarını kesiverir. Dağarcığı gören eşkıyalar mavzerleri çekip etraflarını sarar.

Paraları isterler. Hoca, dimdik durarak:

— Alın bakalım, alabiliyorsanız! der.

Bu söz üzerine eşkıyalar Hatıp Hoca'nın üstüne çullandır. Ancak Hoca hem cesurdur, hem de gerçek bir pehlivandır. Dört beş tanesini yere serer ama sayıca üstün olan eşkıyalar karşısında dermanı kesilir. En sonunda:

— Alın, Allah belanızı versin, diyerek dağarcığı eşkiyalara vermek zorunda kalır.

Eşkıyalar dağılıp gözden kaybolurlar. Hatıp Hoca ise yoluna devam eder. Asıl zorluk bundan sonra başlar: Zira insanlara durumu izah etmek eşkiyayla boğuşmaktan daha zordur.

Hatıp Hoca olanı biteni anlatır; fakat insanlar inanmak istemez. Bazıları:

— Cavır Hoca, parayı eşkıyalarla bölüştün de şimdi kendini mi aklamaya çalışıyorsun? derler.

Hoca, yanındaki köylüleri göstererek:

— Şahitlerim var, der.

Köylüler de onu yalnız bırakmaz, destek olurlar:

— Hocam, şahide ne gerek var? Senden büyük makam mı var?

Bunun üzerine Hatıp Hoca, eşkıyaların eşkâlini tespit etmesi için Karaman Cezaevi'ne götürülür. Cezaevindeki görevlilere eşkıyaların tarifini yapar. İsimler ve köyleri bir bir ortaya çıkar:

- Eşenlerli koca karının oğlu Zalim İbrahim
- Hamzalarlı falan oğlu filan
- Yeniköylü Koca Hasan
- ... (diğerleri)

Hoca böylece suçlamalardan kurtulur ve köyüne döner. Aradan aylar, yıllar geçer. Eşenlerli eşkıya ihtiyarlamış, düşkün hâle gelmiştir. Eşeginin üstüne boş bir heybe koyarak Çetmi'ye "istemeye" (dilenmeye) gelir.

Hatıp Hoca, onu görünce sessizce ilgilenir. Oğullarına:

— Bu adamın heybesini doldurun ve boğazdan öteye yolcu edin, der.

Çocukları şaşırır:

— Baba, bu adamla neden ilgileniyorsun? derler.

Hoca sadece:

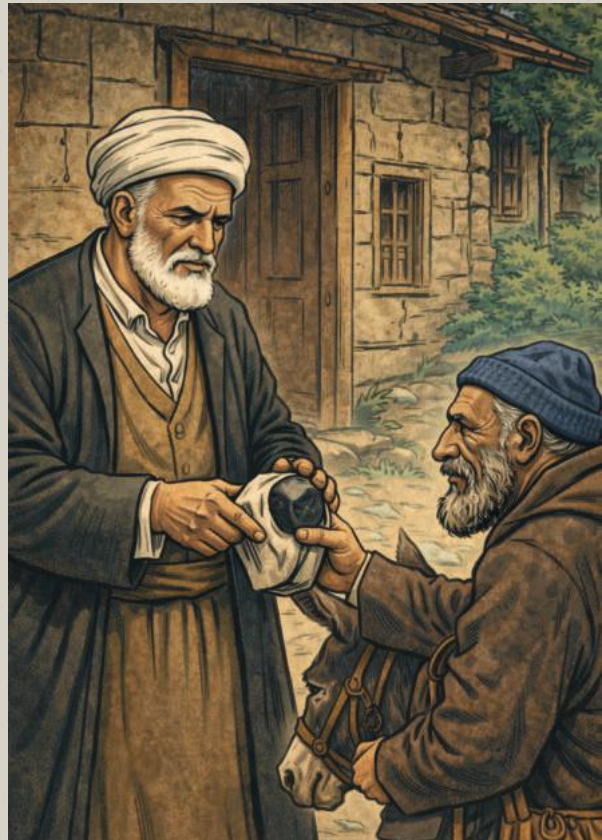
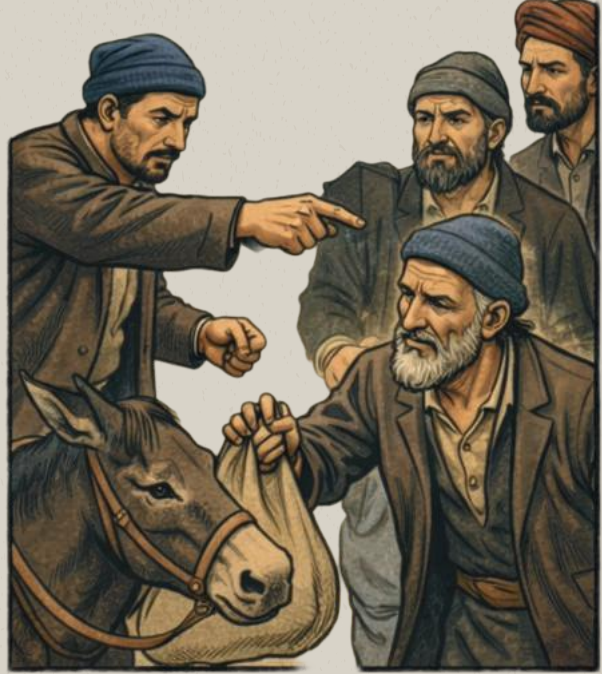
— Ben öyle istiyorum, der.

O esnada, zamanında Hoca ile birlikte yolculuk edenlerden biri, bu yaşlı adamı tanır ve Hatıp Hoca'nın oğluna:

— Bu adam, babanı soyan eşkıyalardandı, der.

Oğulları (Mehmet, Cemal ve Ahmet) hemen adamı dövmeye kalkışır. Fakat Hatıp Hoca tekrar devreye girer:

— Adama dokunmayın! Boğazdan öte yolcu edin, der. Ve böylece, kendisine yıllar önce zulmeden birini affedererek, gerçek bir ahlak ve vakar örneği gösterir.

Bu hikâye Ali Bircan'dan aktarılmıştır.

ARAMIZDAN AYRILANLAR

Rahmet-i Rahman'a kavuşan hemşehrilerimizin ruhları şâd, menzilleri mübarek, makamları âlî ve mekanları cennet olsun... Âmin...

Kerim Üre

Güllizar Balci

Hasan Uçar

Hasan Hüseyin Karadeniz

Raziye Dere

Fatma Gökgün

Fadime Eşiyok

Arif Karadeniz

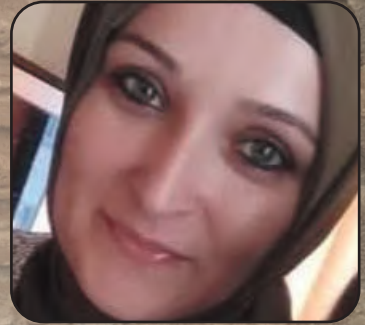
Fehmi Uçar

Mehmet Toprak

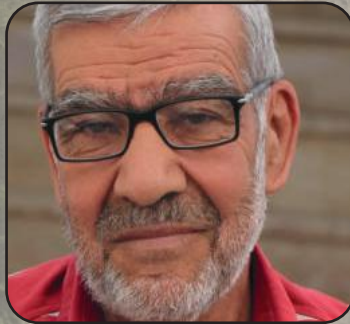
Hatice Yıldırım

Şerife Tutar

Ayşe Karaçam

Hasan Balcı

ÇETMİ ÇOCUK

Ali Tuğrul AKKOCA

Merhaba sevgili çocuklar aşağıda güzel beldemiz Çetmimize has bazı damak tadı lezzetlerimiz ve bazı yiyeceklerimizin Çetmi ağzındaki karşılıkları var. Sizden bu sözcükleri verilen bulmacaya uygun şekilde yerleştirmenizi istiyoruz. Hadi bakalım kolay gelsin...

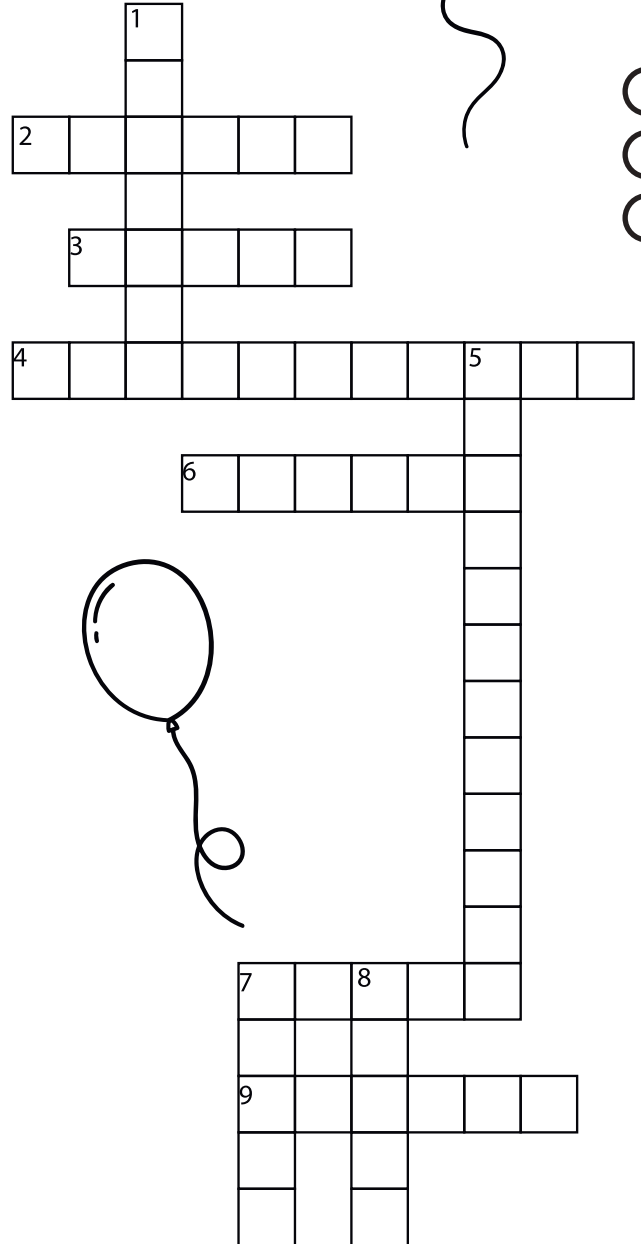
***KÖMBE *KATMER**

***KAVIT *BİTTİ *TOMATA**

***SELEM *İLANBURÇAĞI**

***BAKLA *ÇALKAMA**

***AYRANLIÇORBA**

BİL BAKALIM KİM?

Sevgili çocuklar Çetmi'nin gönlümüzde iz bırakan önemli isimlerinden bazıları kendilerini kısaca tanıtacaklar. Sizler de büyüklerinizle kafa kafaya vererek bu kıymetli büyüklerimizi tanıyıp adlarını altlarındaki kutucuklara yazın olur mu? Bu vesile ile bütün geçmişlerimizin ruhlarına birer Fatiha okuyalım ve onları anmış olalım.

1. Selamünaleyküm yeğenlerim beni birçoğunuz görmediniz ehtimal. Çünkü uzun zaman önce aranızdan ayrıldım. Köyde kapı önlerinde otururken yahut yatarken görürdüm ekseri babalarımız, analarımız beni. Sırtımda değneklerle gezerdim köyün içlerinde. . .

Avcı Mustafa'nın kardeşiyim; beni tanıdınız değil mi gara gözlü yeğenlerim...

2. Allah'ın selamı, rahmeti bereketi üzerine olsun şeker yeğenlerim. Beni daha çok bu güzel köyümüze yaptığım manevi hizmetlerle tanır ana babalarımız. . . Çünkü ana babalarımızın çoğunu okuttum. . . Onlara Kur'an-ı Kerim ve dini bilgileri öğretmeye çalıştım.

Köyümüzün ilkokuluna da adımlar verdiler benim hatırına köylülerim. Ana babalarınız hemen tanıdı beni o zaman adımları aşağıya yazın bakalım.

3. Hepinizi gönülden selamlıyorum datlı yeğenlerim. Ben köyümüzün ilk belediye başkanlarından biriyim. Cemse diye bilinen meşhur bir kamyonum vardı. Yine hemşehrilerimin "Yok yok ticaret" dedikleri bir bakkal dükkânım vardı. Dükkânı şimdi oğlum Eşref çalıştırıyor. Soyadım ve lakabım hepinizin çok sevdiğini düşündüğüm bir meyveden geliyor. . . Hemen tanıdınız maşallah. . .

O zaman adımları kutuya yazabilirsiniz.

4. Nasıl tanıttayım ki size kendimi yeğenler, gardaşlar. . . Memleketin en yalnız en gariban en mahzun insanlarından biriydim. Elimde bastonumla köyde gezer herkese "hoş geldiniz nasılsınız" der hallerini hatırlarını sorardım. Lakabımız eşsiz vatanımızın gazi şehirlerinden birinin adından geliyor. Boynu bükük ve gariban başlayan hayat yolculuğum Konya'da bir bakım evinde yalnız ve gariban bir şekilde sona erdi. Ama biliyorum ki benim gönlü zengin hemşehrilerim beni her fırsatta dualarıyla yâd ediyorlar.

İnşallah tanımışsınızdır beni yeğenler gardaşlar. . .

1. Çetmililerin dikkatle izlenmesini istedikleri sebze hangisidir? (BAKLA)
2. Çetmi'nin en esnek geleneksel aracı hangisidir? (YAYIK)
3. Çetmi'nin üzerinde en çok güç kullanılan mevki neresidir? (BASKILI)
4. Çetmi'deki hangi yayla doksan derecedir? (DİKMEN)
5. Çetmi'de karşısındakini onaylamak desteklemek için ne denir? (BEN DE ONU DERİİN)
6. Bizim köyde hangi bitkinin alanı daha küçüktür? (DARI)

Çetmi'nin ruhu bu karede yaşıyor. Yönetmen Nurettin Özel'in fikriyle hayat bulan ve Mehmet Çamurcu'nun canlandırmasıyla ete kemiğe bürünen Çetmi Dede, bayram tadındaki buluşmada çocuklarımızın ilgi odağı oldu. Emeli geçenlere teşekkürlerimizle...

Fotoğraf Hasan Ali Polat

cetmililer.com internet sitemizin
bütün masraflarını karşılayan hemşehrimiz Sayın Mustafa ÖĞÜT'e
vakfımız, dergimiz, derneğimiz ve tüm
Çetmililer adına teşekkür ederiz.

www.cetmililer.com